

De viro illustri, atque iniquo sermones duo ... In quibus utrique mores nostrae tempestatis exacte narrantur / [Michelangelo Biondo].

Contributors

Biondo, Michelangelo, 1497-1565.

Publication/Creation

Rome : H. de Cartulariis, 1544.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qfnsnjpp>

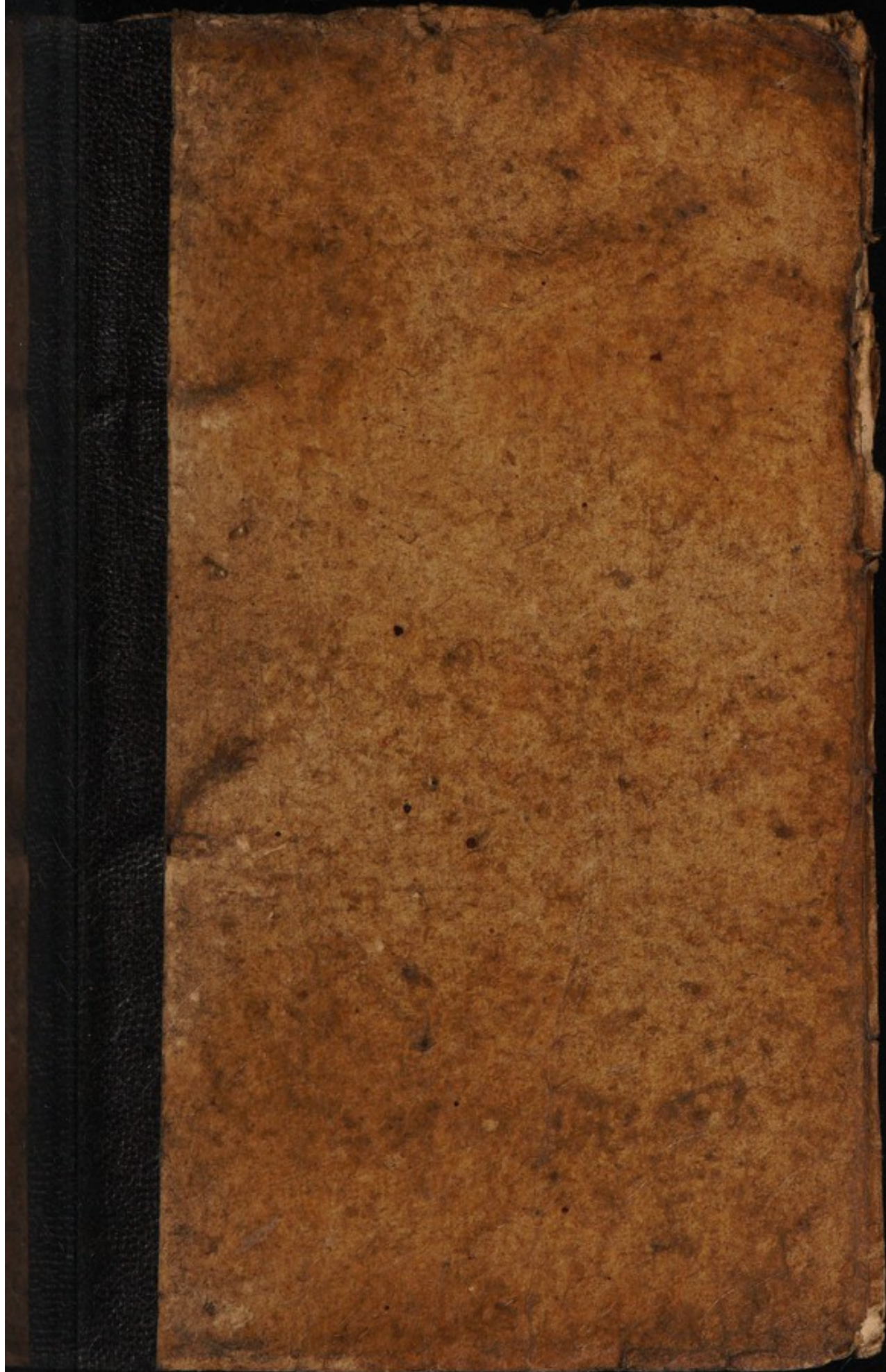
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE VIRO

ILLVSTRI, ATQVE

*iniquo Sermones duo; Autore**Michaele Angelo**Blondo.*

IN QVIBVS VTRIQVE

*mores nostræ tempestatis exacte nar**rantur; Ad doctrinã omnium**Illustrium Virorum.*

ROMÆ.

M. D. XLIIII.

*Cum Priuilegio Diui Pauli III. P. M.**& Illustriss. Senatus Venetiarum**in Decennium.*

DE VIRO

ILLUSTRISSIMO

INQUIRITISSIMO

AC

REVERENDISSIMO

IN QUIBUS VTRIQUE

SCIENTIARUM

ARTIUM

LIBER

ROMA

M. D. XLIII.

Cur Thibaudus Dicitur 1117. M.

et 1118. 1119. 1120.

in Decretis.

ILLVSTRI VIRO MARTIO

Columnæ Cæsariano Legionario prudentis-
simo, ac strenuissimo, Michael Angelus
Blondus S.

9
V O D viro illustri sponte polli-
citus sum, illud me scias pro viris-
bus scripsisse, data equidem opera
collegi hæc, quæ tamen ab omnibus
non videntur; quoniam & ad quos
spectant, vix ea nouerunt, vereor autem, ne, is mo-
dus scribendi argutus nimium tibi videatur, cum
vtrosque mores virorum illustrium curiose percurre-
re voluerim; Veruntamen, vt barbaris omnibus, &
peregrinantibus gratum est, & minimarum verum,
quæ sunt alicubi certiores reddi, Ita & viris etiam
omnibus arbitror pergratum esse omnium morum il-
lustrium virorum indies fieri certiores, namque mos-
res mutantur ad similitudinem temporis; In hoc au-
tem precor te, vt hoc officium arrogantiae meæ non
condemnes, quod hos præcipue sermones de mori-
bus virorum illustrium destinauerim tibi, non quin
mibi suauissimum non sit, excellere te virum illus-
trem, at quoniam mihi suadeo te maioribus operari
dare, quàm sunt mores virorum, Legionariũ namq;
Cæsaris magis ardua sollicitant, sed quoniam prædi-
catur vulgo de pace populis gratissima, inter Cæsar-
em, & Regem Galliæ facta, Ideo depositis armis,

moribus, & literis incumbendum erit; propterea sermones hos percurrere egregium fore puto, nam inter viros posthac fiet quaestio de moribus, quibus etsi nouerim te esse ornatum, volui tamen sermones hos, ut morum exemplaria scripsisse, quæ dum viris ostenderis illustribus, præceptor utique morum videberis, hic namque & mores probatissimi, & fugienda vitia continentur, quapropter si te delectabunt hæc, indies te vnà cum fratre tuo R. Episc. Auersano maioribus vigilijs meis excellere promitto; nam etsi Compendiosa de medicamentis, qua fratrem tuum R. Episc. collui, cum sermonibus his, quid breue, & paruulum sit, Tamen ijs etiam meæ seruitutis, atque beneuolentiæ magnitudinem comprehendes, Itaque cum hæc tibi grata fuisse cognouero, me exponam maioribus, quibus tradam posteris te fuisse clarissimum.

Vale.

3

MICHAELIS ANGELI

Blondi Sermo de Viro Illustri.

INCREDIBILE est,

i   quanta admiratione dignus est ille,
cuius illustris gloria, peregregios
etiam viros sollicitat, ad proprium
honorem, & patrię commodum, vel
cuius modesti mores vel doctrina, optimos quoq; ado-
lescentes excitat ad studiũ liberalium artium, & fru-
ctum disciplinarum immortalium, quod nos valde
mirantes, magnam partem noctium peruigiles cons-
sumpsimus, quia reliquum temporis, quo hoc libentis-
us efficeremus, quibusdam tormentis terrimus; Nam
in affectibus valitudinariũ illud consumimus; Nos-
tum enim est vobis illud Senece, quod quædam tem-
pora surripiuntur nobis, quædam subducuntur, quæ-
dam esfluunt, Turpissima tamen iactura est, quæ
per negligentiam fiat. quæ igitur sit vita hominis,
cum requies in labore, cõsolatio in miseria, & omne
eius solatium positum est in curis, & laboribus, Vir
tantum illustris optime comprehendere potest. Igitur
cum quispiam laudabili etiam fruitur otio, & de lau-
dibus alicuius aliquid dicturus est, timet ne vel minus
dicat, vel modum non attingat, quo laudem potius,
ac studia illius inficiat, quàm excollet, satius itaque ta-
cendum esset; quod etsi nos etiam timemus, tamen
optimi principis, & maxima laus hortatur, et quoq;

S E R M O

immensus honos monet, vt quoquo modo dicemus de proprietatibus viri, veniam impetraturos. Omnes enim & integerrimi homines, virum illustrem, & patrem, & dominum intuentur. Quoniam is, suauiter sermone quosdam reuocat ad studia, Plerosque etiam hortatur ad proprium honorem; Itaque auguramur, neque nos hoc augurium fallit, omnia officia dicti viri, vt historias immortalia futura. quæ, dum cupimus scriptis inserere, etsi non vt deberemus, tamen faciemus vt poterimus. Pulchrius enim est virum illustrem operibus inscriptum esse, quàm eius faciem ab optimo quoque artifice exprimi. Qualescunque ergo, sat est, prædicatores viri contingant, qui dum nouerint eius honestissimos mores, non dubitabunt efferre, virum cupidum esse omnium, quæ sanctissimæ vitæ conferunt. Propterea, ille, vulgo debet vocari illustris, & venerari non minus quouis optimo principe, qui omni ingenio, & propriam laudem, & aliorum honorem custodit. Quare etsi plurima dignissima quauis laude nouerimus in principibus exterarum nationum, Tamen ea in singulis illustribus Italis cognouimus, quæ vt exemplar essent posteris, legimus, vt quis colligit flores per virentia prata, Namque cuiuslibet viri redolent mores plus quàm aromata, quos dum quis immitabitur, facile superabit fortunas plurimorum; Illumque proculdubio bonorum consortia laudabunt, non minus, quàm cui plurimi obediunt; Probe ergo succurrit, quod Piu. in de vita

DE VIRO ILLVST. 4

Alex. retulit, inquit; quemadmodum igitur pictores, neglectis cæteris partibus, ex facie & vultus forma, vnde morum inditium extat, similitudines capiunt, sic & nobis indulgendum est, vt animorum signa ineamus, per ea vtrunque vitam significantes, eorū amplitudines, & res bellicas alijs relinquentes. Propterea non immerito dicemus heroem, illustrem virum, quia heros apud Græcos vocatur amor, quo verus princeps semper plenus est, eiusdem & pietas & beneuolentia, cum charitate, propria dos est; Neque aliter dicendum est, quia & verum heroem, & illustrissimum principem dicimus illum, qui omnium familiarium gerit curam, vt domesticorum; Reliquos autem qui illustres dici cupiunt, dictas non possidentes proprietates, dicemus de genere Scytharum, vel maiora monstra Lestrigonis, & Cyclopi; Sed qui fuerit vir patritius, atque illustris desiderabit vocari, prospiciet nobilitatem priscorum, qua & accendetur etiam, quoniam si qua est omnino nobilitatis utilitas, hanc præcipuam animo vir habet; Nam studium emulandi maximas vires possidet, quamuis occultas; Itaque pulchrum est optimis emulari proposito exemplo virtutis domestico, nec propter aliud hoc diximus, nisi quia percepimus quorundam nequam sermonem, qui vehementer omnibus illustribus, & virtutem subtraxit, & honorem, tamen mali potius detrahunt sibiipsis, quàm alijs maledicendo; Proinde si quis sapit, seipsum proponat ad

S E R M O

exercendas bonas artes, per quas si nobilis fuerit, vi
 debitur genere non indignus, sin minus, ipse ge-
 nus suum ornabit, Veterem illum Themistoclem imi-
 tatus, cui cum probro obijceretur, quod nothus esset;
 at ego, inquit, a me ipso genus auspiciabor, ac meum
 quidem genus a me incipiet, tuū vero in te desinet.
 Ideo illustri nomine ille dignus est, qui non timet ag-
 gredi ea, quæ honestissimæ vitæ conferunt, et si non
 fuerit deductus ab aliqua priscorum familia; Itaque
 qui collit bonas artes, et approbatis moribus dat ope-
 ram, is nomine dignus est tali; Verum dum quis luxu-
 riat in collecto auro, argentoue, & antiqua gloria-
 tur nobilitate, is, penitus est ignobilis, quoniam &
 Demosthenis, & Diogenis illud præclare legitur,
 quorum alter diuitē indoctum appellauit ouem onus-
 sam aureo vellere; Alter dixit similem Ficis arboris
 bus in præruptis locis stantibus. Et Socrates apud
 Pla. retulit, In quo vnusquisque prudens in eodem
 & bonus, propterea remoto omni discrimine, arbi-
 tramur illum esse illustrem, qui morum vbertate ful-
 get vt radius Solis. Hæc ergo cum sint de virtutis
 bus viri, merito laudatur ille, qui prudens fuerit, quia
 prudentia viri dos est maxima; Ideo non est miran-
 dum, quod quilibet bonus princeps dicitur illustrissis-
 mus; Est namque singulis principibus bonis, cupido
 honestæ famæ, hoc enim & Romanos duces olim
 euexit. Itaque vltra corporis robur, & animi præ-
 stantiam, decet virum illustrem esse humillimum, afo-
 fabilitate

DE VIRO ILLVST. 5

fabilitate plenum, Cuius hospites etiam gloriantur profiteri familiaritatem, quibus dum obtulerit necessaria commoda, illustrissimi viri profitebitur officium; Præterea virum talem nullius calamitatis oportet esse cupidum; Verum decet illum vniuersum populum, pro viribus, familiarissime amplecti, vt quid carissimum, Et in quibus possit rebus prodesse, semper nitatur esse vtilissimus, quia his officijs proprium nomen, multum efferret, Ideo vndique dulcissima gratia omnium circundabit illum; quis enim ignorat ipsos etiam prisorum deos, nõ ob aliud laudari, nisi propter bonas artes, atque optimos mores. Igitur cum quis attentius prospiciet res præteritorum illustrium, comperiet non esse factos illustres ex ciuitatibus, sed contra, per viros tales, & præstantissimis officijs armatos, proprias patrias esse nobilitatas; quantum ergo laudandus est ille, qui ius vnicuique suum seruat, vel quàm efferendus est, qui suam patriam nititur seruare in libertate, quæ dum fuerint cordi viro, maximum indecus scribetur, atque honorem illi, quod nullius alterius officij gloria superabit. Ideo probe Plato in legibus vult, quòd tria sint inditium bonitatis hominis, Honestia officia animi, corporis venustatem, & pecuniæ moderatum vsum. Et Seneca retulit, Vir bonus est, qui eo affectu perduxit animum, vt nõ tantam peccare non vellit, sed etiam non possit. Hæc igitur dum in illustri fuerint viro, erunt signum eius appetendæ familiaritatis;

S E R M O

Hinc enim quædam militia morum nascitur, quibus non tam illustres viri, verum & reliquum genus per egregie ornatur, demum his moribus ornati homines & cœlestia venerantur, Et illum sanctissime colunt, qui trinus, & vnus est Deus; Et qui primus inter Reges, qui caput, medium, & finis est omnium; Etiam munere cuius semper cuncta plena sunt vbique; Ideo qui eius auxilio firmavit sedem, honorifice viuet in terris, & ad postremam horam suæ lucis saluberrime descendet, quoniam Deus & terram fundauit, & cœlum ornauit fulgentissimis syderibus, & plantas diuersa dotauit proprietate, quia omnipotens, quare, vt mortalibus eius virtute emittit terra alimentum, ita & optimi mores descendunt e cœlo, Propterea quando quis ex illustribus eius mandato omnem vtilitatem, & commoda parta esse pro salute familiarium fatetur, Et potius inops videri cupit, quàm proborum gratia carere, tum illud erit signum veræ probitatis; Sed qui diuitem appellant virum illustrem grauitè decipiuntur, namq; in acquirendis facultatibus, qui studio dant operam, arbitantes, remotis opibus, nullum verum virum esse, quasi incommodis, & thesauris virtus sit posita illustribus, vtique falso iudicant, quia terrestria dicto citius euanescent, & instar rapidi torrentis defluunt; diuitiæ itaque non sunt appetendæ, quinimo fugiendæ, sunt enim causa odibilis ignorantie, quoniam oportet quemlibet virum ornatum esse studiis libera

DE VIRO ILLUSTR. 6

libus, ne cadat in similitudinem, quam quidam non inelegans retulit, inquit, istos similes fontibus, Itaque si diuitiæ, virtutem spernunt, & luxuriam nutriunt, damnandæ sunt, vt quæq; horrendissima, neque agilis caleritas omnino laudari debet, nec decet virum diuitias vltra modum cupere, nec aliquem honorem ascendere, remota familiaritate prudentum; Etenim optimus vir fugit & blandos sermones, præcipue habentes acanimum, sub nectæreo gustu, ne possit vocari auceps mortalium. Ideo dum vir illustris spreuerit hæc, arbitrabimur reliquos mores eius laudatissimos esse, quia dum abiecerit fugienda, auream fatebimur, vt possidet proprietatem, quæ conscientia dicitur; Et est vir bonus, qui intra hominem loquitur, & in corde suo; de qua, & M. Tul. cum nobis suadet quodque verbum suane, quoniam ferinam rabiem procul pellit; Inquit enim tam in acquirendis, quàm in seruandis rebus simulatorem esse contrariam, vt & fortuna aduersa est contraria, Præterea quod vis verbum illitum extra, dulcedine mellis, infra autem, vt medentium quædam pharmaca amaro plena, vir bonus orret, Nam pleraque medicamentorum, sæpenumero profunt, at mala verba semper obsunt; Siquis ergo cupit illustris haberi, atque ad extremum diem, optat libere descendere, sincere viuat, atque omne scelus, non tam corpore, quàm etiam animo fugiat; quoniam omnes illustrissimi, eisdem virtutibus insigniti, non

solum humanae, verum & diuinæ gratiæ sunt parti-
 cipes. Tales etiam diligere natura cogimur, quin-
 imo idem esse, non tam animo, verum & corpo-
 re desideramus; decet ergo virum illustrem, erga mi-
 serimos, et maxime eruditos, liberalem esse, quoniã
 quisque optimus hoc officio profitebitur auream vir-
 tutem; Est etiam hoc, magni Dei præceptum, en quan-
 ta sit viri præstantia appetendæ probitatis, qui dum
 honestissima cupit, mansuetudine plenus, iustissimos
 virorum nomen consequitur, Ideo talis nunc in-
 ter pauperes vocatur verus beneficus; Nos etiam,
 dum videbimus illustrem liberalem in egerimos, hor-
 tabimur quemque, in necessitatibus, vt suam & fi-
 dem, & vitam illi committat. Quid tamen de affabi-
 litate dicendum erit, in qua maxima viri noscitur præ-
 stantia, cum sibi præcipua fuerit, demum & ipsius
 de amore, cuius virtute, natura plurima commoda
 præstitit viro; Proculdubio magna, atque miranda
 sunt, quæ virum illustrem efferunt, cuius dum quis
 proposuit sequi vestigia, aureæ famæ laudem faci-
 le consequetur, instar eius qui cuncta vitia horret,
 & queque nefanda fugit. Ideo si quis humano ge-
 neri cupit esse carissimus, hæc præcepta seruet Py-
 thagoræ, quia & diuinæ legis amator, & vir vere
 illustris dicetur. Iubet enim Pythagoras iusiurandum
 quodlibet seruare, & cuncta legitime custodire,
 atque parentes æque, ac numina venerari; Sed pro-
 pinquos, cognatos, & affines, non rerum amore, ve

DE VIRO ILLVST. 7

rum, legis præcepto amare: his namque seruatis, dignus est quilibet hominum amari, præcipue cum moribus, & virtute ornato amicus erit, inque omnium hominum frugi se ostenderit, nec aliquem duro, aut aspero sermone infecerit, etsi illum non leui affecisset iniuria, proculdubio, talia custodiens, maximos consequitur honores, atque superabit Euripedem, quem multi laudant, quia dixit non expedire pulchritudinem ultra capere, quam in medio, quod putamus non retulit ad corpus, sed ad animam; Et medium est illud, quo & beati gaudent, hæc autem ferenda sunt, cū media sint & ipsam animam magis, quam corpus respiciant; Et præstantissima dicenda sunt, quia dictis maiora videntur; His itaque seruatis, & mortalium, & immortalium amore vir valde dignus erit, præcipue dum diuersorum ciborum desiderium proiecerit, & lorgam, atque soporiferam quietem spreuerit, maximam animi virtutem ostendet; Namque opposita, & diuturna quies, semper fuit vitiorum mater; Cum vero ab inhonestis sumptibus, iracundia, & crapula abstinuerit illustris, propriam laudem inuitus etiam aperiet; Præterea quando non tam, quid fœdum, vel turpe cum aliquo non cōtrahit, sed neque solus secum palam, neque occulte agit, valde laudandus est, quinimo dum iustitiam pluris quouis thesauro æstimauerit, quam plerique minoris drachma faciunt, illamque & officijs animi, & operibus corporis amplectitur, inter mortales vocatur

sapientissimus, Et quando quid temerarium est, vel super quod septies non consuluerit, non efficit, laudandus est illustris; Constat enim quomodo unicuique ab opere proprio fata pendent; Præterea cum quis commoda, & aliquas pecunias necessitatis causa seruat, cætera vero largitur pauperibus, is honestissime vitam composuit, Et qualemcunque vitæ cursum fortuna obiecerit, dum illum iniquo animo non patitur, verum quæ pati, aut repellere iacula fortunæ non potest, si premit ea pro viribus, vir vocatur, fortissimus. Cumque nil suavis alterius facit, nisi quod prudentibus, atque eius animo videtur bonum, optimus is consultor est; Igitur, qui in aliorum & suis negotiis consilio utitur proborum, & quodque futurum tamdiu discutit opus, quamdiu consilio, & viva voce prudentum comprobetur, & ubi consuluerit mature efficit illud, is est vir illustrissimus, is etiam tam quæ sua, quam quæ interfuerint amicorum hilari vultu cito expedit, maxime quorum post factum non pœnitent, nempe is habitus morum pulcherrimus est; Tamen pulchriorem arbitramur audiet, si quis faciles nostro sermoni aures offeret; Seneca in quadam Epistola dixit; Vitia transmittit ad pastores, qui patribus culpis ignoscit, bonis nocet, qui malis parcit. Igitur cum vir illustris malos corrigit iuuenes, & improbos senes etiam corripit, pastoribus legem imponit, ne errent ut pecus cuius custodes sunt, quoniam quisque optimus vir hoc officio immortale sibi pa-

rat nomen, proprium ergo est viri quicquid pulchrū
 & honestum celatum fuerit, aliunde sciscitari, quia
 dicunt sapientes turpissimum esse queque optima
 ignorare; Demum hac cum probitate vir illustris &
 ciuibus, & amicis semper mōstratur iucundissimus,
 hæc etiam in acquirendis familiaritatibus maxime
 cuius homini prosunt, aliter autem, si robur Achil-
 lis, aut fortioris, illustri viro non deesset, quin potius
 cuncta desideria mortaliū possideret, propter quod,
 dum inanem animi fortitudinem præferet, hanc
 M. T. sententiam in forum promeremus; Magni-
 tudo animi remota a communitate humana feritas
 fit quedam, & immanitas; verum optimus quisque
 non tam propriam, sed & aliorum valetudinem
 omni fideli diligentia custodit, & cunctis in operi-
 bus familiarium, iustissimi viri perhibet normam, ne
 quid mali accidat, quod vel propriam, vel alterius
 famam inficeret, cumque dicta viro magni honoris
 sint, ut optimum decet principem, adhuc maioris glo-
 riæ recordatur. Postquam non nimium molli, nec su-
 perbo cultu corporis, sed potius demisso, ac simplici
 & victu, & indumento delectatur, neque inuida fa-
 cinora vir suscipit illustris; Tamen non nimis prodigum,
 nec multum avarum optimum decet virum esse;
 mediocris etenim in omnibus rebus laudatur mo-
 dus; Cumque vir illustris Metelli Macedonis in extre-
 mis amicorū vestigia imitatur, & Marci Bibuli cla-
 rissimum exemplum præponit, omnem hominem hor

tatur, vt arctissimam eius desiderent gratiã, quã aurea igitur studia hæc sint, ex officio noscuntur eius, qui mœrentibus voluptuosis rebus mœrorem excludit, & quoque qui parcit cladem inferentibus, quod non tam egregium est, quã etiam mirabile in quouis homine; quid iam ergo dicendum sit, amplius de moribus, & probitate viri illustris, quia dicta arbitramur sufficiunt, quæ dum vir custodierit illustris, instar parentum filijs certe carissimus erit populis; sin vero spreuerit hæc, similem feris dicemus, quod si vtilissima comprehenderit dicta, & illis corpus ornauerit, in omnibus controuersijs semper erit tutissimus; Boni etenim mores cum probitate vbique tuentur hominem, & lætum diu viuere faciunt, omnesque suspectus repellunt, instar eius qui nunquam hostem habuit, quamuis hac tempestate nemo soli sibi satis est, et si illi acutius lumẽ esset, quã fuit prospicienti naues in portu Carthaginis e montibus Siculis, quarum & numerum referebat, vel etiam celeres traglodias cursu veloci superaret, vel præstantem animo, & forma mulierem fuga vinceret, quæ plurimis quã miserrime mortis causa fuit. Præterea si illo Ladas tardior esset, qui ab ortu non serius sole ad occasum vsque veniebat; Et quisque solem etiam superans suis passibus cederet, dum dictis non esset ornatus moribus, si priusq̃ deberet vitalis spiritus deesset illi peregre facitum secum fuisse diceremus; Quid enim est vita hominis

DE VIRO ILLVST. 8

minis moribus, & familiaritate remota, scænum
 æquidem quod iam aruit; Vehigitur homini, qui
 ignavi superbia quadam spernit gratiam præci-
 pue bonorum, itaque omnibus adhuc, viro illustri, ne-
 cessarijs præstitis a natura, omnium ope mortalium
 eget. Tam dicimus quibus aduersa, quàm quibus see-
 cunda fortuna est, et si non multum interest, cui sit
 aspera, vel facilis; Tamen vir aduertere debet ne
 suum aduersum obijciat cuspidem illi; dicunt enim
 & principes, omnium hominum gratiam esse venu-
 stam, malorum etiam, ne vbi possint, noceant, præfer-
 tim cum proprium illis est nocere tantum; Prætere-
 re ferunt, si quispiam pannis obsitus esset, & bonus
 foret, eius non est fugienda familiaritas; Itaque oc-
 currit Marci grauis ille sermo Ceciliano ferentes;
 Sæpe etiam sub paliolo sordido est sapientia; Cum
 enim paupertatis vna eadem sit lex, quæ Caio Fas-
 britio, quamuis nonnulli negent, tollerabilis fuit. Lau-
 dabile igitur fertur illud principum nostri seculi;
 Nil turpius cuique homini esse, quàm uitam, qua
 fruitur silentio præterire, quoniam nõ tam ad osten-
 tationem natura genuit hominem, vt solummodo
 eius mirabile videretur opus, quàm etiam, vt perpe-
 tuum nomen vir illustris adipisceretur, artes colen-
 do bonas; Non est igitur inane verbum illud, quod
 & in triujs iam fertur, Siquis bonis moribus, & stu-
 dio virtutis dat operam, is misere nequit occumbere,
 nec circumdari paupertate, quamuis iniquis fortunæ

8 22 V S E R M O I V R O
iaculis vexatus fuerit, quia vbi virtus vitæ fuerit
comes, post immensa discrimina ad culmen summæ
gloriæ veniet. Ideo maria non sunt lustranda, neq̃
peragrandus est orbis, nisi quis errando experiri cu-
pit quid equoris insani possit vnda, Et cui dissimilis
tudo morum nota fuerit, felix equidem poterit vos-
cari, quis autem contrarijs æstuat affectibus, hunc
domi focum hortamur fouere, ni errando optat
esse miserrimus, Hac demum ratione motus illustris,
fert, maris, & fœminę grauißima esse discrimina,
vesanum igitur arbitramur, qui se cito instabilibus
vndis committit, & morti quippe certe, quàm sectæ
tantum differunt trabes ab aquis, propterea insanos
fluctus omnis illustris mandat littoribus, & alienos
errare per agros maxime dementiæ signum esse di-
cit; Hæc igitur si vir spreuerit mandata, breui extre-
mis cruciatibus circumdabitur; Est enim res durissi-
ma cum quis alienis in regionibus non habet, cui fi-
deli animo hæerere possit; Difficile enim est apud ali-
genienas amicum fidelem reperire, quo vt rebus
proprijs homo vti solet. Ideo arbitramur nil melius
homini, a superis datum esse bonis moribus cum au-
reo lumine virtutis, et si nonnulli diuitias, alij vero va-
letudinem, alij etiam honores, multi autem & volus-
ptates, dictis præponunt fructibus, quod tamen o-
mnium eruditorum olim præterijt opinionem, quia
cuncta hæc non minus caduca, quàm incerta sunt,
præsertim si in manibus instabilis fortunæ versan

DE VIRO ILLVST. 9

tur. Si me igitur rogatis quid ipse magnificerem, nil equidem magis suimet ipsius notione aurea præposita virtute, quod cum ita sit, arbitramur cuique homini plusquam frugi esse, bonorum studio morum pro viribus incumbere, & quod natura præstiterit temporis, celeberrimo literario frui genere statuendum; Virtus enim est medium quodam, quo probatissimi mores totius orbis assequuntur, quibus clarissimum nomen nostrum seruatur per secula, sed tua iam mecum dices sententia esset, ni & temporum calamitas, & improborum hominum imperium obstaret nos vero leuis animi hominem æstimamus, dum ignorat aduersis fortunæ fluctibus non esse cedendum, quinimo contra nitendum, vt & illustrium virorum, & proborum hominum præcepta consequatur. Propterea, maximis in perturbationibus maxima virtute vtendum est, quia nisi talibus in rebus constantis animus cognoscitur, non enim M. T. neque M. Catonis tanta esset & virtus, & morum copia, ni magna temporum calamitate turbati fuissent; nemo igitur robustissimorum hominum fortis, deficiente virtute dici potest, ideo qui plurimis aliquo honore præstare desiderant, vitam silentio, non prætereant, sed totis viribus & corporis, & animi gloriam virtutis assequi conentur; Quid demum amplius de viro illustri dicere possumus, dum rogatis? magna æquidem. Cauendum autem est, ne te fastidiant, pronum vero ad probitatem bonorum; hæc mini

SERMO

me fastidiunt; Non est ergo cessandum imitari vi-
 ros, quia non tam sequuntur & M. Agrippæ, &
 P. Lelij vestigia, quàm etiam laudabili in familia-
 ritate ambos excellunt, illi namque iure humano tan-
 tum amicitiam colebant, sed viri illustres lege diui-
 na colunt eam, propterea non tam mortalium, sed
 & diuorum & bona mente, & rebus secundis for-
 tiuntur gratiam; illi enim per auguria familiarita-
 tes nec captant, nec fugiunt, nec dicunt vt ignaui,
 satis homini rerum suarum curam esse, itaque non
 vnus, sed omnium amicorum vir illustris sollicitus
 est, præcipue cum officia Metelli Pontificis Maximi
 in rebus sacris de more christicolarum imitatur, qui
 non patiebatur gerentem pub. curas, sacris rite non
 peractis egredi Roma, principium namque semper
 fuit religio ad bene beateque viuendum, quia omnis
 um & securitate, & rebus frui secundis inducit om-
 nes, ideo illustres hanc Marci sententiam referunt,
 quoniam bonis in rebus malis exemplo esse cupiunt.
 O præclaram sapientiam, solem enim e mundo tol-
 lere videntur, qui amicitiam e vita tollunt; fugit itaq;
 ab illustri viro omne scelus, libido, pigra cum segni-
 tie, loco quorum bonitas, animi temperantia, & cor-
 poris fortitudo laudabilis subsequitur, his etenim
 cum virtute omnia aduersa vir tolerat, Et vt animus
 bene insitutus, prosperis rebus amicorum lætari so-
 let, ita vir sapiens aduersis familiarium tristiari con-
 suevit; moeror enim & gaudium, omnium & corpus

DE VIRO ILLVST. IO

& animum, & inficere, & afficere solet hominum,
 quoniam istis corda mortalium, & afficiuntur, & in-
 ficiuntur. Cauendum est etiam a grauioribus morbis,
 quia grauius corpus inficiunt, meratiora demum vi-
 na sunt fugienda, ne scelus virum occupet, quod
 Alexandrum oppresserat, qui cum temulentia in fe-
 ctus esset, proprium amicum interemit, ad quem sa-
 pientia clarus Androcides cohibens illum his verbis
 scripsit; Vinum potaturus rex memento te bibere
 sanguinem terræ; quia sicut venenum est hominibus
 cicuta, sic & vinum; quod & Nasoni visum est, cum
 inquit, vino forma perit. Propterea temperantia in
 rebus maxime est laudata, quia non minus vinum he-
 betat ingenium, quam Venus enervat vires; quando
 igitur omnino hæc vir amplecti animo proposuerit,
 fiet proculdubio bonis carissimus. Præterea officium
 dicti viri est, quicquid nouerit laudabile palam fer-
 re; Ideo si vir humanam cohiberet societatem, illa
 lamque e consortio hominum traheret, magnum quip-
 pe scelus faceret, ut qui omnem virtutem expelle-
 ret, cumque mortalium quispian veram perdiderit
 amicitiam, & propriam si perdidisset vitam, incon-
 gruum non esset, namque remota beneuolentia pro-
 borū, maior morbus nascitur viro, odibini senectus
 te; Et si decrepitas ipsa morte magis horrenda vides-
 tur, quoniam & vires animi, & formam corporis
 perdimus, Ingenij etiam eius ob causam, & memos-
 ria, & sensuum ebetes efficiuntur homines, omnesque

SERMO

proprias voluptates amittūt, vt quilibet illustris aper-
 te cernit, quod & Maro in Daph. retulit, omnia fert
 ætas animum quoque, propterea omnium, homo, quæ
 serpunt, vel spirant in terris, miserior est, recte er-
 go, inquit prudens, hæc vita, non vita, sed calamitas
 vere dici potest; Illam autem fideles amici beant, præ-
 cipue euolucis moribus conquisiti, illis enim nimirum
 felix, ac beata efficitur vita hominum, aduersa igitur
 si quando fortuna acciderit amicis, haud aliter pel-
 lenda erit, quàm si ipsi viro accidisset; hoc namque
 officio quisque illustris vitur, quia & illi incertum
 est an sequenti luce, remoto proborum suffra-
 gio, vitam viuet, nullis vsque iactatus procellis; itaq;,
 quibus vis in perturbationibus, amicis, nemo magis
 viro illustri prodest, medijs igitur amicis, & rerum,
 & consiliorum, & voluntatum sine aliqua exce-
 ptione, inter homines est iuncta communitas, Modo
 tandem occurrit illud dubitabile, quousque illustris
 familiaritatem seruare potest; namque haud pari-
 ter homines prauis in causis, vt iustis in desiderij iu-
 uandi sunt, quod & Chilo Lacedemonius vir sa-
 pientia clarissimus dubitauit, quousque, scilicet, cons-
 tra ius, aut legem progredi debemus, & in quibus
 causis, & quem nam vsque modum? Postquam lin-
 guam hominis acutiorem cognoscimus gladio esse,
 ideo dicendum est peiorem & feris, quæ laniant ani-
 malia, quæ corripunt; Si ergo ageretur de vita ali-
 cuius improbi, familiaris illustri, propter commissum

crimen, vel de fama eius certaretur, quæ non minus
 thesauro est custodienda, a recto dicimus non esse re-
 cedendum tramite, quoniam aliter summa turpitu-
 do consequitur; cum vero, quis, ad scelus accingitur,
 nomen scelesti facile subit; ne igitur vir hæsitet illu-
 stris, quid sit faciendum, aperiam, de præcepto no-
 strorum principum, quomodo horum benevolentia
 absolui possit, quamuis & Theophrastus eadem ab-
 soluit, ille enim primus his de rebus loquutus est Gel-
 tandem dicti referens verba, inquit, parua, & tenuis-
 is, vel turpitude, vel infamia subeunda est, si ea re
 magna utilitas amico queri potest, rependitur quip-
 pe, & compensatur leue damnum delibata honesta-
 tis, maiore alia grauioriq; in adiuuando amico, ho-
 nestate, minima, quàm illa labe, & quasi lasciua fa-
 mæ imminentis partarum amico utilitatum ratione
 solidatur; Cum ergo viro illustri alicuius utile, &
 propria honestas se obiecerit, honestati, & famæ
 proculdubio fauendum est, nam quod laboriose par-
 ratur, maxima cum diligentia custodire debemus,
 sed honestas, & aurea fama talis est, propterea non
 tam aliorum, verum & nostræ utilitati præponenda
 est, quia præponderat, et si utile amicorum rebum no-
 stris copiosius nostram ob causam esse debet, tamen
 cum graue damnum occurrit nobis vnde iactura
 nostræ nascitur honestati, tum quorumuis carissimor-
 rum, honestas propria præstare debet utilitati, quan-
 do autem utile familiarium consideramus. In leui

materia honestas nostra iacturam ferre potest, sed
 oppositis in rebus arctissimorum vincula solvantur
 amicorum; Cum quid ergo in suo genere nobilius
 est, eo cui assimilatur, & in specie tale erit, dum
 qualitas consideratur eius, quàm clarissima sunt
 hæc officii viri, dum illustris cogitauerit, arbitramur
 vt vix clariora inueniet. Tamen dum tibi molestum
 non videbitur, & lenes aures nostro sermoni præ-
 bueris, plurimorum etiam principum audies præce-
 pta haud obscuriora dictis, illustrem quæ maxime
 virū decent, itaq; boni, referunt, principes frequen-
 tissime huiusmodi verba Chilonis, quæ cum iam ve-
 tulus esset ferunt dixisse, sibi nihil esse conscium in
 tota vita ingratis fecisse, vna tantum re se modice
 moueri, quod cum semel inter amicos illi iudicandum
 esset, neque contra aliquid agere vellet, persuaserit
 amico a se iudicium prouocare, propterea illustris
 plurimi ciuium æstimat beneuolentiam, quam, adula-
 tionibus non comparat, virtute tamen, & bonis mo-
 ribus eam seruat, Ciues autem viro omnium homi-
 num iucundissimi esse debent, sed hoc inquit Gellius
 us, ex præcepto Chilonis fini ames, tanquam forte
 fortuna, osurus, hac itidem tenus oderis, tanquam
 fortassis post amaturus, ideo iam, cuiusdam illustris
 referam illud laudabile, hæctenus amicis indulgere
 vir debet, quatenus ius, & patria non polluitur, quod
 utique & Arpinas ferme dixit, Contra patriam
 pro amico arma sumenda non sunt. Et egregius Pe-
 ricles

ricles docet, amicis obtemperare necessarium esse, sed vsque ad aras, vltimus vero insistentibus, potius soluere, quam eorum voluntati subiacere debemus, itaque valde laudandus est illustris dum seruat quæ dicti sapientes dixerunt; Verum si nostram etiam in hoc, expectas opinionem, fatemur per paucos homines hac tempestate dignos vera familiaritate esse, quoniam omnes flagitant potius, ea, quæ aras excedunt, quam quæ tantum aras attingunt; propterea quorundam signa referam hominum, quos in veram familiaritatem eligere poteris. Demum constantis, atque firmi animi, & stabiles eligendi sunt, quorum adeo rara copia in terris est, vt vix a maioribus Saturni temporibus, & in paucis seruata esse aiunt, sed quoniam vita nostra non vita certe remota familiaritate, quinimo instar ferarum est, odibilis solitudo, ideo prudentis erit vti gratia bonorum, qua cursum furentis benevolentiae frenare possit, Et si aconitum videretur alijs te redarguentibus, more Platonis respondebis, qui opem Casbrie præstans, inquit, Quando pro patria militabam, pericula pertuli, & modo amici gratia, ne desim officio, per libenter me periculis expono; Rectissime ergo illustris, tam amicum, quam eius gratiam custodit, maxime quando, vt Æmilius Lepidus cum amicis iniuriam deponit, nectens se cum familiaribus vinculo perpetuæ benevolentiae. Caniniuum Gallum, Aphricanum, & Cælium Rufum semper imitando,

nomen optimi principis per secula possidebis, quod nulla vetustas temporis delere poterit, ideo illustris omnibus in rebus, & grauis viri, & constantis, animum praestat, nam assequi sperat inter mortales diuinum potius, quam humanum nomen; Nil enim in rerum natura praestantius est nomine bono, quo quantum fulget, Marcus Regulus arbitramur illustri viro notum esse, Sed quosdam etiam peritos audiuimus dicentes, quod multorum gratia cito senescit, malorum, scilicet, in modum praematuri pomi, bonorum vero, nimis lucida, atque aeterna est, cum praefatis moribus fuerit copulata; itaque, dicunt eruditiores, quod vir illustris, talis in amicos debet esse, quales in se futuros optat illos, Instar prudentum, seruando quamlibet approbatam vetustatem, tam in animatis rebus, quam in sensu carentibus, namque magna laus inde eritur viro, praecipue dum maior est, tamen minori par esse desiderat; Talis enim est & ordo prudentum, qui nunquam exprobrant, quae familiaribus conferunt beneficia, namque officium hoc, pessimi generis hominum est, bonis proculdubio odiosum, magis monstro praeter naturam edito; vera igitur cum sint haec, optamus, vt aliquis horum hominum, qui hac tempestate dicuntur principes; Referret nobis, quid magis vnquam profuit illi, gratia quos amant, vel odium, quos odio habent, virtus, vel vitium, quod plerique brachys ambobus amplectuntur, cum aurea gratia omnium principum, non tam

commoda, verum & corpora tuetur, nequam vero odium consumit & res, & vitam mortalium, propterea virtus illustris latius quo vis largo flumine se diffundit, vitium vero scelesti, omnes in cladem excitat propriam, ut iam nec Ætiops, nec qui extrema terræ collunt, tanquam discordes deficiunt, post hac autem, vir illustrissime, quorundam prudentum probitatem aperiemus, quam cui vis illustri optimum exemplum speramus futurum esse, quod dum vir imitari proposuerit, facile cognoscet quanti urbana, & aliorum locorum consuetudo est facienda, aliter dolosum dicemus hominem, qui spernit familiaritatem bonorum; qui vere hoc percalluerit officio, quo quilibet proborum vehementer flagrat, is veri illustris nomen semper possidebit, desideriam autem vir plurimorum conspiciens, non tam mirari non potest, verum etiam propter tot scelera nequit non tristari, quamvis aliorum curis angere non est necessarium, verum puto laudabile esse, vir demum illustris, non modo moveri se non neget, sed in eo versari confitebitur errore, in quem aliquis ex amicis incidit, ne sub nomine viri malum subsequatur nomen, huius etiam & nos cura angimur, quoniam eius & amorem, & amicitiam profitemur, quis enim huic viro in adversis non auxiliatur? præcipue cum mores honeste composuerit, ideo miramur, ut iam non adeo mortalium, verum & immortalium gratiam non est assequutus; postquam & bonis moribus, &

S E R M O

virtute fulget, vt Solis radius; Fas enim est homini
 non tam terrestrium, quàm & cœlestium gratiam
 optare. Æquidem hac tempestate nullum virum præ
 ter te forti pectore cognoui, propterea tu solus ge
 nus deorum dici potes, quia mortalium animos tanquã
 de generes paruus etiam timor quandoquã arguit, Te
 vero maximas familiaritates vbiq; adeptum fuisse
 percepimus, tuum ergo exemplum, adeo probos mor
 uet homines, vt iam necubi apparent, priusquam tu
 os mores animo non composuerint, te demum intuen
 tur, vt venusta mulier lucidissimum speculum, in te
 etiam dum iunior eras, omnium ciuium spes maxima
 erat futuræ quietis, quia ab adolescentia omnes in
 credibili amore prosequeris, Itaque de moribus tu
 is quàm facillimis quid dicam, vel de pietate in paren
 tes, siue de liberalitate in cognatos, & omnes affi
 nes, & modo de iustitia in vniuersum populum, ac
 fauore, quæ cum magna sint, magna etiam indigêt
 declaratione, sed hoc illis relinquimus disputandum,
 qui subtilius disputant de moribus, atque ad tuam
 gratiam redientes, dicimus, quod tuam familiarita
 tem cum optimis hominibus, nec Diogenis perna dis
 soluit, nec casei frustum reuult, quod, desiderantibus
 eius consortium porrigebat, Illis autem reuultibus,
 meam dicebat, ac tuam gratiam modicum casei dis
 soluit, & rupit; Recte igitur illustris constituit vides
 re inter quos mortales vera gratia facile continetur,
 quia nil tam aptum, nec tam conueniens mortali

libus vir iudicat ad tuendam, & secundam, & ad-
 versam fortunæ procellam esse, quàm proborum, præ-
 fertim eruditorum, benevolentiam; vire scit enim ve-
 ra gratia inter virum illustrem, & bonos ciues, ve-
 rum inter malos homines nequaquam; Tamen qui-
 dam ex principibus sæpe dubitauerunt, qui nam bo-
 ni ciues dicerentur, demum, sapientes dixerunt, &
 qui sapientiam interpretantur; Nos autem neminem
 mortalium hætenus vidimus sapientem, propterea
 nullum ciuem bonum esse putamus, quod & olim ho-
 mines putabant præter illum, qui non sophus, sed
 maluit philosophus vocari; Postquam ergo hanc in-
 quæstionem incidimus, oportet sapientiam expone-
 re, namque eius habita diffinitione, plurimos de men-
 te principum sapientes dicemus, quos vere & bonos
 vocabimus, quia sapientes semper veram omnium
 adepti sunt gratiam; Itaque sapientia est virtus cu-
 iuslibet artis in communi exercitatione, & hoc se-
 cundum Lelium; Vel est etiam sanæ mentis integri-
 tas; Vel secundum diuum Iacobum sapientia est de-
 fursum. Primum quidem pudica est, iudicibus bo-
 nis, non dydicans, & sine simulatione. Et secun-
 dum Philosophos est rerum humanarum, diuina-
 rumq; scientia. Hoc idem diuus Augustinus in dif-
 scientiæ posse dici non negat. Hæc vero nobis diuis-
 denda videntur; Sapientia rerum diuinarum cogni-
 tio dicitur, scientia autem humanarum perceptio vo-
 catur; Ergo ex Philosophorum diffinitione plurimi,

S E R M O

tam humanarum, quàm diuinarum profitentur do-
 ctrinam; illi itaque sapientes, & quoque dicuntur sa-
 pientes, qui omnia pro vtilitate communi pati non
 spernunt, Et qui sponte cuncta faciunt, vt neque in-
 uiti, neque coacti, quicquam faciant; sapientem etiã
 dicemus illum cui hæc quatuor non deerunt, bona na-
 tura, optimi mores, studium, & perfecta doctrina,
 quæ Catoni, & Lucio Attilio erant carissima, alter
 quia iurisperitus erat, alter, quia & domi, & in se-
 natu, vt in foro, cuncta prudenter ferebat; Itaque
 constat hos etiam vltra septem Græciæ, fuisse sapi-
 entes; Horum ergo sæpe vir recordatur illustis, vt
 amicos eorundem morum efficiat amantes. quando
 igitur vir in cætu bonorum est, quo illum etiam ho-
 mines iudicent bonum, recordatur præcepti illius, qui
 spectans certamen tempore quo sciens furit Canis-
 cula, & siti nimium defatigatus obyt diem; Cuius il-
 lud cognitu fertur, semper difficile se ipsum cogno-
 scere, quod vtinam omnibus notum esset principibus;
 nec tamẽ vir Solonis Salamini memmor est, is enim
 legum bonus repertor fuit, de Chilone quid dicam
 Lacedæmonio, qui sic vocatus a labijs obductis, vel
 Pythaco Mitileneo duce, qui singulari certamine
 Phrion in Atheniensium ducem superauit; hos enim
 illustris semper imitatur; Bias vero Prianensis, sem-
 per ante oculos viro illustri est, quoniam vir, o-
 mnia bona secum portat ad imitationem eius, is
 tandem patria ruente, & flammis tecta superantis

bus, posthabitis omnibus rebus, se tantum hostium
 ab incendio liberauit, de Cleobolo tandē Lidio quid
 dicemus, cuius patria Meonia dicebatur, vel de Peri
 andro Corinthio, cuius natale solum a Græcis Ystho
 mos dicitur, ubi dicunt ciuitatem conditam a
 fure quodam & Corcire nomen dedisse; Corinthij
 vero postuersionem Ephires, nomen obtinuisse, des
 mum omnium horum, dum vir vestigia sectatur, non
 adeo bonis, verum & malis hominibus carus erit;
 Tandē a diuerticulo redientes ad rē, dicimus, in qui
 bus etiam candida erit fides, vera integritas, appro
 bata æquitas, venusta liberalitas, & nullius præfer
 tum pulcherrime turpis cupido, vilis libido, vel sal
 tem mala audacia in rebus, sed optima aurei animi
 constantia, vir & illustris, & sapiens vocabitur, pro
 pterea & bonus princeps, qui facile probitatē optis
 morum hominum & gratiam assequitur, vel datam
 omnibus natura iucundissimam societatem, quia fe
 runt naturam concordiam genuisse, quā perpauci
 his temporibus noscunt, vir autem illustris hoc suau
 sermone docet omnes. Concordia inter homines est
 beate, ac feliciter viuere cum amicis, vel est beneuo
 lentia alternata, quā Arpinas diffiniens, inquit, Nil
 aliud est amicitia, nisi omnium diuinarum, humana
 rumq; rerum cum beneuolentia, & caritate summa
 consensio, Ideo omnes, qui in virtute bonum, locauer
 rint animi, facile concordiam, & vires eius conse
 quuntur, quoniā virtus gignit, & continet amici

tiam, Inde etiam oritur, quod quisque virtute pollens
 pollenti virtute adhuc in spectro amicus est, quod Tul-
 lius hoc suavi affirmat sermone; Nihil est virtute
 amabilius, nil quod magis alliciat ad diligendum,
 cum propter probitatem, & veritatem, etiam quos
 nunquam vidimus, diligimus. Nemo tandem illustri-
 um virorum aliter diu spirare potest, nisi qui mutua
 gratia in sinu amici quiescit, quo nil dulcius habere
 possumus, neque quo cum licentius ratiocinari aude-
 mus; quales ergo fuere, quos Marcus memorandos
 tollit, vel duo illi, qui inuicem ita se mutuo dilexe-
 runt, ut alter alterius sanguinem manu dextera tra-
 ctum cum absorbuisset, nec in extremis fortunæ casi-
 bus, neque in felici vitæ cursu sese deseruere, ut ve-
 ri illustres, quorum commoda non magis vnius, quàm
 alterius erant, & vnâ domum colentes omnia com-
 munia semper fuerunt. Demum, nil viri secunda
 clariora facit, quàm ipsa vera concordia civium; vul-
 garem autem post tergo, quamuis malis & prodesse
 se, & delectare solet, quoniam & illa magna com-
 moda in visceribus, sed falso tenet, vera autem sem-
 per possidet ea, quæ magna luce apud posteros con-
 tinue fulgebunt, quia hæc vera dos viri non patitur
 corpus tabescere aliquo defectu, propterea cum po-
 pulum amicam illustris spectat, alterum se intueri
 videtur, quoniam amica vnio gentis sedile firmum
 est viri; dictu æquidem magis, quàm visu mirabile,
 ut gratia concors efficere valuit, quod natura nun-
 quam

DE VIRO ILLUSTR. 17

quam ex concordia elementorum composuit. Venerandus ergo illustris, & talis inter mortales diuinis etiam honoribus colendus, præsertim dum illum non spernit amicum, qui obsuta in veste mores, ut vir bonus composuit, itaque hunc virum & absentem, & præsentem gratia amicorum semper laudat, quia virum illustrem, tum etiam populus affirmat viuere, cùm ossa eius in opaco telluris antro iacent recondita. Deum omnia, quæ cœlesti potius, quàm terrestri ingenio principes assequitur vir cognoscere desiderat illustris, quoniam natura talis est, ut officia bonorum ubique sciscitetur; propterea nunc aperiemus quæ viro digna ex Philosophorū scriptis hauserimus, quia his adeptis, & sibi, & cœtui vir gratior efficitur; igitur constat, huic formæ hominum, cuius habitum mentes mortalium per figuras diffiniunt naturam rudem animum infudisse; videmus enim ab infantia ad iuuentutem vsque, ingenium omnium mortalium adeo inuolutum esse, ut panno quodam prætextum videatur, postmodum sub disciplina proborum quasi solubili nodo aliquantulum demollitum, quæque laude digna inspexit, ad quæ & virum illustrem pronum esse oportet, quoniam sic & patriæ carus, & cuius principi fit carissimus, sæpe ergo vir refert illustris, quod diuinus Plato protulit, In omnibus bona similitudo est amica naturæ; recitat etiam Theoprasti illud, quanti est sine anima corpus, tanti est sine amicis homo; Ideo quilibet illustris

animo dicta seruare debet, quia adulationem recipere, & adulari detestabile est; verum amicitiam seruare, & inuicem se amare quàm uenerabile est; Idem quoque a quodam interrogatus quid esset amicus, tam ille, vna anima, inquit, in duobus corporibus cohabitans; Rectissime igitur dicit illustris, quòd verus amor amantem in amatum transfert, quod & sapiens testatur; Veh soli quoniam si ceciderit, non habet subleuantem; subleuat autem vir diues amicum pauperem in necessarijs succurrèdo, & pauper virum diuitem protegendo, iuuenis senem fouendo, & consolando, senex vero iuuenem a via mala reuocando. Fert etiam & Aristophanes, amicorum hanc esse qualitatem, vt vnus vellet esse alter, vel in altero. Et diuus Ioannes inquit, Qui manet in caritate in Deo manet, & Deus in eo. Hoc idem & Augustinus, Sine simulatione velle esse comprobat, adulantium linguæ ligant homines in peccatis. Sed vir illustris in amore, & quaque gratia, quoniam & laudem, & honorem adipisci constituit. Recte etiam vir illustris, Thales Milesij mādāta seruat, cum amicorum præsentium, & absentium memor esse proposuerit. Præterea laudandus est vir, quando omni in opere sentit, quod Diogenes olim sentiebat, Amicum, manus ad amicos non complicatis digitis extendi oportere. Propterea si hac tempestate illustres hoc facerent, perpetuam in seruitutem, nos pro singulis ciuibus illis astringeremus; Quid enim melius

ciuibus, & populo principe bono, præsertim si cum
 ætis naturæ rebus succumbentibus concordiam ciui-
 um æstimauerit præstantiorem, quod M. T. his ver-
 bis differit, omnium societatum nulla præstantior, nul-
 la firmitior, quàm cum viri boni moribus similes sunt
 familiaritate coniuncti, Idem quoque omnibus re-
 bus humanis amicitia præponenda est, Idem ergo
 velle, idemq; nolle illustris viri, ac ciuium, in vtilita-
 tem Reipub. semper est peroptimum; Præterea in
 præceptis Quintiliani hæc me legisse fateor, non re-
 perio quid in rebus humanis excogitauerit natura
 præstantius amicitia; Ideo nullus census maior est,
 quàm qui ex concordia plurimorum nascitur. Recte
 etiam & Seneca illustrem docuit qualem debet vir-
 rum dignum sua familiaritate censere, hoc modo
 testans. Si aliquem amicum existimas cui non tatum
 vis quantum tibi, vehementer erras, Ideo illustris vir-
 tuti semper incumbit, quia virtus principium est, quæ
 in gratiam omnium virorum ducit homines, quod
 & Horatio Flacco visum est, cum dixit, Tibi me vir-
 tus tua fecit amicum; Demum quanti hæc facienda
 sunt recensere poteris; Nam & Valerius retulit
 Max. Deserta est vita hominis nullius amicitia cins-
 eta præsidio, hoc tandem speculum est omnium illus-
 trium, postquam Chilo Lacedæmonius vult, vt prom-
 ptius ad amicorum aduersos casus, quàm ad secun-
 dos successus curramus. Ideo bonus princeps veram
 amicorum benevolentiam pomis recentibus, & alijs

S E R M O

fructibus bene olentibus similem esse dicit, qui tem-
 poris diuturnitate non tabescunt, quemadmodum er-
 go fas est omnibus agricolis pendentia poma carpe-
 re, ita omnibus principibus licet omnium ciuium, at-
 que infirmorum amicitiam profiteri, quia pauper ami-
 cus quæque ardua, & magni laboris, & quoque ex-
 tremam necessitatem pro viro illustri subire non ne-
 gat; pauper enim, ut sæpe vidimus, ad mortem vsq[ue]
 dominum solet diligere, atque eius tam secundæ,
 quàm aduersæ fortunæ iacula, & seruare, & pelle-
 re; sed vir cum eruditis hominibus non adeo aper-
 ta, verum & recondita secreta reteggit, sit namque
 horum consilia, quàm sint digna eius consortio,
 itaque, hoc vinculum gratiæ, nec ciues ab illustri, nec
 virum a conterraneis aliquod tempus, aut loci distan-
 tia vlllo pacto diuellit, huiusmodi ergo viri, & mors
 beata, & vita laudabilis dicetur post mortem; quod
 si malorum animus turbatur hoc sermone, quoniam
 vir bonus semper malis odio est, dictis autem malus
 facile componere poterit turgidum animum, ut pela-
 gus componit vndas, quas vehemens turbo deseruit,
 vel, postquam nymbus procellosus effluxit; Etenim
 quæ nam regio tam fructifera diuisa in populos in-
 ter se dissentientes, ut miserrima Italia ab optimo,
 ac felici statu ad deteriores non defluat? ob causam
 malorum hominum, quod, si vno, eidemque viro illu-
 stri supposita esset, proculdubio omnis discordia iam
 pulsa foret, nec amplius conspiceremus barbaras non

tiones, vt videmus tam cultos agros Italiae posside-
 re, neque dominum parui etiam agelli praesum ver-
 beribus cedere prospiceremus, quamuis hoc malum
 antiquum est, vt Maro cecinit. En quo discordia ci-
 ues perduxit miseros. Vires ergo cuius vis gratiae
 ex controuersijs, inuidijs, atque iniurijs hominum fa-
 cile noscuntur; demum & Roma sub hoc illustri prin-
 cipe iam & laeta, & stabilis in imperio, & in pace
 amabilis, & saluberrimis in officijs fidele refugium
 est nostrum; merito ergo & Roma sancta vocatur,
 quoniam praecclarum semen amicitiae cum caritate,
 & beneuolentia, per vniuersum orbem spargit, &
 temulentiam barbarorum comprimit eius princeps,
 ideo quilibet illustris iam potest cognoscere quid bo-
 ni possidet amicitia; Inquit enim Empedocles, Om-
 nia quae in hoc orbe natura condidit flatum, &
 motum etiam ad beneuolentiam conferunt, propterea
 miseranda Hesperia tot erumnas non pateretur, si
 quibusdam malis hominibus concors beneuolentia
 nota esset; Vehementer igitur populo vbique, mali sub ditio-
 ne viri, non enim miserrimas clades, aut ineffabiles
 calamitates, nostris, vt omittamus quae fuerunt praeter-
 itis temporibus, meminisset quispiam, dum omnes
 viri praecipuum domini seruarent; Diligite proximos,
 inquit, sicut vos met ipsos; Sed quoniam contra-
 rium conspiciamus, non est mirandum si quaelibet pars
 terrae furit, malorum propter discrimen hominum;
 ideo omnis illustris dum bonus esse vult, non minus

pauperis, quàm diuitis bona protegit; Siquid ergo merito laudare debemus, & magnis honoribus afficere, Deus, vel ipsa natura hoc viro datetur constituit illustri; Nihil enim hactenus repertum est, quod societates hominum perpetuo seruet, vt probitas viri illustris, itaq; cū quis ornatus fuerit moribus discretivir; In oībus cœtibus, & humanis congregatōnibus, nil accommodatius, nec magis competens eo reperitur; Omnium demum illustriam virtus, vt mirabilis, ita & summa dicitur, & quædam probitas eorum gratiæ passim cito apparet; Omnis tandem ratio, quæ humano generi propria est, intellectus, itidē laus, consilium, & ipsa rerum præstantia, bonarum artium, & liberalium disciplinarum gloria, ac etiā quarumcunque rerum humanarum splendor, & lux certissima, in viro illustri semper conspicitur. His itaque remotis non est viuendum; quanto igitur quis locupletior, & in maiori constitutus fuerit dignitate, tanto magis gratia bonorum indiget, quoniam tam in prosperis, quàm in aduersis fortunæ casibus nullum amico fideli refugium est tutius, quod multi ex illustribus experti sunt, quorum nunc tellus barbara fatale solum est, & hoc malorum propter copiam morum, quorundam nequissimorum; quid ergo vtilius, quidue magis necessarium sit viro gratia bonorum, non reperio; hæc enim semper magna & præclara suffragia, vt prosit, conferre solet. Hæc demum tantam utilitatem præbere potest, vt

nusquam maior, aut vberior, vel salubrior esse pos-
 sit, quoniam hæc pacem fouet, bella longe pellit, &
 vitam viri semper tuetur, quia cunctis ciuibus, &
 reipub. dignitatem affert, & seruat; Itaque arbitra-
 mur iam non esse opus ferre exempla arctissimorum
 amicorum, nec Horestem Pyladem velle esse, nec Py-
 ladem Horestem, quia mandata magni Dei, & iussi
 viri, celata in corde gerunt; Inquit enim Christus,
 Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut
 dilexi vos, maiorem hac dilectionem nemo habet,
 nisi, vt animam quis ponat pro amicis. Vir tan-
 dem illustris maiora facit ob amorem amici, quam
 Achilles fecit ob causam Patroclis in Hectorem. Li-
 cet ergo viro, omnes homines hortari ad amorem
 fratrum, qui mutua beneuolentia in medio syderum
 alterna luce fulgent; nunquam igitur bonorum est
 renuenda gratia; Et quoniam homo homini Deus,
 ideo & laudis, & honoris est homini, mortalem iu-
 uare, quod & Senecam scribendo ad Lucillum ser-
 uasse legitur; Magna, inquit, seculi laus, si homo
 mansuetus hominem adiuuet. Extremis ergo cum
 hæc digitis tetigerimus, præcamur, vt non fastidiat
 te priusquam perlegeris, si carus omnibus esse cus-
 pis eruditis; Scias autem, quod plurima etiam hones-
 tissima de viro scribere potuissemus, tamen timui-
 mus ne longiori sermone defessus, vt immenso pon-
 deri succumberes; Propterea duo dictis adijcetes
 finem faciemus, frequenter cogitantes esse viri illu-

stris, inuenimus, quod iniqui homines dixerunt, populi beneuolentiam, propter necessitatem, vel inopiam, vel ægestatem, vel bona, & quoque vires amissas desiderandam, qui quantum decipiuntur, vir bonus intelligit, quoniam hæc moribus viri non inseruntur, quia raro bonus princeps, qui fuerit mendicus, Et si etiam aduerso casu in pauperiem inciderit, amicum torquere non debet; hoc enim dum vir officio uteretur, pessimus hostium diceretur; Ergo non est dicendum cum in aduersis fueris, Amice præsidij causa in familiaritatem elegite, stude igitur quomodo mihi succurras, quia is sæui epidimias grauis or esset, Omnis enim homo in quo vis status fortunæ fuerit, per se tantum proprii laboris suscipiat, quantum necessarijs rebus possit succurrere, quoniam beneuolentia imperfecta est, quæ subsidij gratia conspulsata fuerit, perfecta autem & viri in populum, & populi in virum gratia erit, cum ditior potius in dandis ægeno, quàm in accipiendis paratus erit, namque perfecta beneuolentia optime domus tribusnitia comparatur, cuius ianua nullo tempore de more claudebatur, quia semper miseris, ut portus patens nauibus erat, itaq; hoc modo omnis præstolatio, & dulce refugium bonorum inuicem se offerat, atq; pauperi succurrat, & oblata, ni plusquam indiget, non recipiat, Cuncta vero onera, & omnes labores vndique flagitet amicorum, quibus dum possit recte provideat, quoniam aliter, ut viro iniquo ab amicis

amicis mitteretur epistola Misonis, qui ad Chilonem
 multa bruma rigente scripsit; quisquis ergo satis si
 bi confidit, præcipue cum virtute, & sapientia, &
 plurima in se bona esse posita existimat, in colen-
 dis optimis hominibus facile plerosque excellet; Cu-
 pit enim populum naturalis consortij causa, sibi ami-
 cum esse, vt possit aperire, quæ veris amicis fideli
 animo committere solemus; Omnis igitur illustris in
 quo vis statu fuerit, nitatur omnium hominum gra-
 tiam seruare, quoniam sic magni Dei præceptum
 imitabitur, cuius omnia custodienda sunt, namque
 ille hoc mandato nobis aperuit quid facturi sumus,
 Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos, quia
 seruus nescit quid faciat dominus eius, vos autem
 dixi amicos, quia omnia quæ audiui a patre meo no-
 ta feci vobis; Hanc itaque præcipuam hortamur il-
 lustrissime vir venerare gratiam, præcipue si vir-
 tus contrahit illam, hanc etiam rogamus omni do-
 ctina, ac studio, & omnibus tui corporis viribus
 amplectare, quoniam si fueris cinctus eius fortissi-
 mo robore, facile desiderium consequi poteris, Et dum
 nomen veri illustris per secula seruare volueris
 omnes disciplinas ingenuas, & studia bonar-
 um artium pro viribus amabis, atque in
 his voti compos, & amicis, & dulci
 patriæ letitiæ, auxilio, & hoc
 nori esse poteris.

DE VIRI
MICHAELIS ANGELI

Blondi Sermo de viro iniquo.

ARVV M initium, sed res
proculdubio non parua, vidimus;
namque plurimos homines, pluri-
morum præcipue virorum arctissima
mas profiteri familiaritates; ideo
horum miserendū est, quoniam grauitèr decipiuntur,
quia prope nomen habent; quis etenim hodie tam fe-
lix est, vt virum fidelem inuenerit? arbitramur nes-
minem esse, dolendum igitur est, quoniam hac tem-
pestate eius generis viros, cuius & eruditi quærūt,
& miserorum necessitudo exposulat, Et quoq; tem-
pus hoc exigat, paucissimos inuenimus; nam vbique
locorum modo copia iniquorum scaturit; hęc sunt
homines elati animi, qui penitus spernunt proborum
familiaritates. Res autem nostra non tales, verū pas-
res, aut duros, & agrestes homines, & quibus no-
stri labores non sunt graues, nec curæ sordidæ etiā
postulat. Multum ergo tempestas hæc differt a præ-
teritis temporibus, quoniam olim quoduis scelus cun-
ctis odio erat, nunc vero plerique quodq; nefandū
opus, magis diligunt, quàm fame compulsi Cere-
rem. Tamen viri prisce rei diuinæ operam maxime
dabant, nil mali cogitantes. Et quoque nonnulli in re-
rustica operi non parcebant, postquam instituta sa-
cra coluissent, quod sacrorum intermissi ritus, &

defectus quorundam fructuum testatur, & diruta villa, & ager prope villam, nunc etiam pluribus in locis omnibus exemplo est; postquam autem hoc mesum, illudq; tuum ortum fuit, quodque & scelus exortum est, quod ne dum Neronis temporibus centenas in formas diuidebatur; Verum etiã innumerabiles personotas in species modo diuiditur. Itaque, tum hominū celi tantum iniqui, nunc vero & magni viri minus, quã probi reperiuntur. Æquidem arbitramur, cum elementa cognoscere cœpimus, quibus ipsa virtus nota erat, quovis scelere carere; quin imo tales, comperimus, posteris in nefandis exemplar esse, quod omnium nationum boni hac tempestate valde mirantur. Tamen isdem etiam non est desperandum penitus, quia subaudiūmus quosdam probos in terris esse, qui famam honestam reuocant, quæ territa quorundam scelere, adhuc colit montium cacumina. quamobrem, etsi descensus sit facilis, tamen, quia in excelsis pulcherrima est habitatio, non redituram timemus, præcipue si prospexerit copiam scelerum quorundam iniquorum; Propterea si quis ex iniquis ascendere tentaret, proculdubio e collibus fama ad sydera celerrime fugeret, quanti igitur scelus est quorundam, ex hoc comprehenditur; Nouit enim fama honesti mores, quã sint carissimi familiares iniquis. Ex his ergo cognoscimus an sint iniqui bonorum acerrimi hostes, sed dicendis aduertat oro. Cum quis ex dictis amiserit,

S E R M O

quibus fruebatur, Tum honestæ famæ cupit esse ca-
 rissimus, tanquam famam ille, atque illum fama non
 regeret. Itaque iniqui viri hoc primum mirabile est,
 propterea talem cæcum confiteri cogimur, quia ere-
 rat hebes ingenio. Nam fato quodam proscriptus
 ad errores, instar dementis sidera tantum suspi-
 cit, quoniã iter melioris vitæ discernere non potest;
 huius ergo peccatus quodque scelus obripuit, æstimamus;
 nimirum igitur si plurimi dicto simillimi de
 fama consequuntur infamiam, talem putamus, quas-
 lem his quoque temporibus, & Hircanæ Tygres horrent,
 sed iam ne videar sermone oberrare, quamuis hoc
 sit nostrum inuitum onus, quod bonorum propter
 amorem subire cogimur, ne grauius in discrimen in-
 cidant, quàm ceciderint; Iniquorum etenim virorum
 in ædibus latet serpens maior illo de quo Strab. Et
 macra campus in quo Possidonius scribit visum fu-
 isse serpentem mortuum iugeri magnitudine crassi-
 tudine tanta, vt equites ex vtraque parte astantes se
 inuicem intueri non possent, hiatu autem tanto, vt
 hominem equo insidentem reciperet; Postquam ergo
 nemo ex nostratibus famam inter iniquos conspi-
 ceret, quidam e proceribus, qui minus famæ obnoxius
 fuerat, sedem eius sciscitari cœpit, quia desiderabat
 recessus causam cognoscere, demum is post
 longum errorem in quodam equore lato constitit igna-
 rus proculdubio quo iam diuerteret. Tandem oculos
 æthera versus erigens fando leui murmure rogauit

superos, ut iam post tot errores locum monstrarent
 illi, quem fama honestissima colit. Tum Deus omni-
 potens motus pietate rupem montis obiecit, In cuius
 celsitudinem spiritu quodam dicto citius ductus est,
 quamuis ardua esset moles. Tandem ibi venit obui-
 am fama candida, nec comptis crinibus, nec capite
 ornato de more venustarum, sed habens tortam co-
 mam, & veste amicta, quali mater ob mortem caris-
 simi nati prætegi solet, quando ille, etsi paululum
 obstupesceret, quæ nã esset interrogavit, Fama sum,
 inquit, cuius mores hac tempestate molesti sunt ho-
 minibus; at ille, te ipsam quærebam, namque dum in-
 fans eram, tuum nomen aureum percepi, tamen has-
 tenus te videre non potui, ideo statueram extremũ
 diem attingere errando si te reperire non potuis-
 sem; propterea nunc immortales gratias refero su-
 peris, qui meos huc lassos pedes direxerint. Cum fa-
 ma, quid ergo? Vel ego, vel mea ars tibi efficere pos-
 test. Tum ille, dum vagitu strata replebam, nil pul-
 chrius te esse audiebam, demum tuo ductus decore,
 priusquam adoleuerim, desideravi, qualis fores co-
 gnoscere. En vides, ait, quæ mortem superare con-
 sueueram, qualis sim, quia mors modo me vincere
 conatur, postquam infamia hostis vniuersum or-
 bem regere cœpit. At ille infamia ergo causa tui res-
 cessus; Sed illa nequaquam, nisi qui sequuntur infamiam.
 qui sunt igitur flagitabat, & quomodo ses-
 quuntur hanc desiderabat, enuclearet; quando fa-

ma, profecto hoc mihi permolestum est, quoniam mo-
 do, maxima pars virorum, quibus obnoxia esse nol-
 lem, vocant mores ea scelera, quæ penitus damnant
 hominem, vel, quæ vitam per oppositum beant viro-
 rum, Tamen postquam te video erga me motum
 pietate, omnem hostem quem licebit meminisse, refer-
 re conabor, quod cum audiueris miraberis æquidem,
 quomodo his scævissimis temporibus mea vestigia
 alicubi appareant. Postquam ergo iniqui viri domi-
 nari cœperunt, facti sunt nonnulli & Prociuste, &
 Nerone scæviores, quamvis non tam populos nesci-
 unt regere, verum nec se ipsos sciunt corrigere, &
 hoc propter furorem bilis; Omnis enim iniquus cæs-
 teris succis modo præposuit bilem, e qua nascitur ira-
 cundia, biliosam enim dicit præstantiorem hominis
 temperaturâ, itaq; rapaciû ferarû imitatur feritatē,
 qui ad imperia, & honores nititur dum iniquus est;
 facit enim hoc, vt in illis omni vitio, ac scelere com-
 mode fruatur. Ideo nomen iniqui dicendum est
 præstantissimum, quâ obrem tu quoque eisdem dum
 incumbere volueris iniquorum ædes coles, quoniam
 ibi non deest indigna deprecatio, namque cupiunt
 & homuntioli iniqui sub hoc cœlo videri inexorabi-
 les, quorum aliqui quanto maioribus præsumunt offi-
 cijs, tanto magis præcepta scelerum seruare nititur.
 Ni ergo timerem illud verbum venerabile; Nolite
 tangere, quos ego constitui viros. Audacius, & in-
 star præconis exponerem scelus, quod illi dicunt es-

se optimum officium viri. Tamen ego non tangam illos, sed facinorosum viuendi modum iniquorum. Et hoc quoque cursim faciam. Sunt igitur, inquit, fama iniqui non minus scruissimo crudeles. Est etiam eorum secta maior, quam fuit olim, quorum vis Philosophorum, nam quis ex iniquis, vel sceptrum non cupit, siue exercituum praefectus, aut custos arcis esse non desiderat, quia omnibus iniquis semper est desiderium insatiabile; magni enim est, dicit iniquus, cum quis voti compos efficitur, nam pauci boni ascendunt, remota gratia dicti, praecipue competis in magnis rebus, igitur blandiendum est iniquis; dicit etiam iniquus, praecipuum in terris illud cum quis virum certat vincere muneribus; viri namque dici volunt iniqui. Sic ego etiam fateor, quis enim ex mortalibus donis non vincitur? Postquam mortalium pariter et immortalium egregia dona placant, ac molliunt animos; nam omnes nunc etiam dicunt, nisi qui munus obtulerit superis saluus erit. Alioquin cardo erugine plenus retorqueri non poterit, quo gressus optas tam in requie facilis fiat. En ergo profuga quo modo inter iniquos viuere possim, praecipue si neque hominum diris praecipis iniquorum contradicere audeat, quinimo ea seruare cogitur, quoniam dum possidet, et non seruat dicta, magnum reddit auri pondus, namque is contra iniquos iurasse videbitur, quod cum notum et tibi sit, times, ne virtute sceptri iniquorum hominum non adeo e templo, verum et

S E R M O

a consortio pellaris etiam virorum, donec commissum
 crimen immenso pondere auri non redemeris; Disci
 te ergo populi quomodo pecunia causa quietis est,
 quia nemo aliter optatum locum attingere poterit;
 Licet ergo solis diuitibus lætari; Pecuniosus etenim
 & syderibus, & iniquis notissimus est, ut infamis.
 Quid igitur tam flagitiosum poterit esse, quod pe-
 cunia non admittat. Tritum ergo verbum illud no-
 tum est; Quoniam omnia propter pecuniam falsa,
 cum & ipsa pecunia falsa est. Postquam autem vni-
 uersus orbis sub regimine iniquorum dicto modo
 redemptus fuerat, credebam hoc dictorum maxi-
 mum nefas esse. Tamen neque propter hoc defecit
 animus famæ, quamuis spiritus admodum defeces-
 rant. Itaque reuocatis spiritibus, & biliosior facta
 ad aliud genus torquendi confestim vertit sermo-
 nem, qui cuncta, penitus, præmissa superat; quando
 iniquus conspicit muros domus grauem casum mis-
 nantes, propediè ex domesticis iubet sagacibus ut
 suffragia poseant, & a miserrimis nationibus, qui-
 bus & residuum arcis euertere possint; Itaque hac
 tempestate in suo, atque alterius ære collecto proba-
 tissimi mores conspiciuntur hominũ. Numismatis er-
 go congeries non tam locum tela, & signa tenen-
 tem euertit, quàm etiam & corpus hominis necat.
 Quid igitur dicendum sit humanis de spiritibus
 alijs & præstantioribus recensendum omitto. Tas-
 men Crassum arbitror meministi, cui Parthi dixe-
 runt

runt post corpus diuisum. En aurum tibi, quod sitis
 sti, quamuis hoc idem præter me pleraque & dirus
 pta mœnia Ausoniæ perhibent; quando ille factus
 admodum vecors, inquit, quàm mirabile hoc est: tas
 men quomodo hoc fieri potui: rogauit, quum fama,
 censebam hoc tibi notiſſimum eſſe; Verum postquam
 ignoras, aperiam, vt potero; plurimi ſunt & minus
 egregij, etiã qui otioſe ſuperbis in ædibus viuunt,
 quibus non adeo lautiſſima conuiuia parantur, ve-
 rum & paraſitorum copia, & aſſentatorum maxi-
 mus numerus colligitur, his enim temporibus aſſen-
 tatio eſt ars præſtantiſſima, his itaque remotis non
 eſt delectabile obſonium; quoniam ſi fieret aliter,
 omnes viri iniqui commenſalem recuſarent. Itaque
 dictis apparatus non obolus, ſed numeroſa pecu-
 nia requiritur; Heus ergo popule meus eſto boni ani-
 mi, namque dirupta mœnia conſtruuntur, poſtquam
 epulis congeſtum reconditur æs tuum; Ni autem re-
 ferre vis, quod Prouerb. xxi. ſcriptum eſt. Qui dili-
 git epulas in ægeſtate erit. Sin autem quando dum
 quiſpiam diceret, forſan poſt conſumptas epulas, mi-
 nime reſponderem, niſi poſtquam deſuerit milleſi-
 mus modus torquendi genus humanum, quod no-
 ſtra tempeſtate non deerit, quia mores virorum mo-
 do penitus proni ſunt in obliquum, propterea hoc
 mirabile fac animo recondas. Conſtat tibi, cenſeo,
 quòd pecus potu pingue ſcit, ideo ſal aptiſſimus illi
 multum, vt potus haurire poſſit; haud aliter no-

stri etiam viri populis bibendi desiderium excita-
 rent, ni acre, vel acutum, quod alienum erat illis obis-
 cerent, quod diripiendo multiformiter in dies fit ac-
 curatius; profecto peregregium hoc est officium vi-
 rorum. Nam congestum aë priuatim facit hominem
 suorum antiquorum immemorem, velut in aëre fumo
 mi boni vera spes esset; Ergo non est mirandum dum
 Siculo viro desiderium fruendæ gregis excitaba-
 tur. Ad quid enim pecori vellus cum creuerit? Recte
 igitur tondebat illud, quoniam timebat ne spinis, &
 cardone lana distraheretur, proculdubio sanctissis-
 me mores composuit ille, qui pondus auri tenentem
 prætexit; Sed quo vellere dices? Candido, & gra-
 uiori, quàm Sículus ciclops torquere poterat; Infelix
 ergo pingue pecus, malo sub regimine virorum.
 Optimi autem pastoris mos est, non tam crassioris
 bus lanam depilare ouibus, quàm etiam omnibus &
 inedia laborantibus diripere pellem. Inquit enim, pa-
 stor bonus macrum pecus non inedia, sed & maras-
 mone perire solet, tum demum & pellis cum ouibus
 perditur. Ad quid ergo perditio hæc? tum si lanæ in-
 surgunt mandato pastoris, & tergora diripiunt, &
 costas nudant, optime faciunt, dices. At ego ineptis-
 sime, quòd autem modo passim vagantur huiusmo-
 di pastores tecum ipse videbis, & hunc nouum tor-
 quendi modum etiam considerabis; Nam inuenies,
 vt condimenta hominibus vaser homo saporosius
 remoto sale hac tempestate conficit. Salis enim mul-

tum possidet, qui dapes multis parare studet, ut is, qui aliorum miserabili fruge lautissima conuiuia sibi parauit. Quid iam ergo humano miserando de genere, dicat Maronis illud, Infelix pecus, nam alienus custos bis mulget in hora; Sic etenim. Et succus pecori, & lac subducitur agnis. Quod si horum temporum viri veri essent, procures de collibus in æquor latissimum, & de spinetis gregem in prata virentia ducerent, & morbidum pecus, quod totum ouile corrumpit saluberrimo a grege separarent, sed quoniam natura mala dotauit illos proprietate, propterea malū & effectum oportet, apparere illorum. Igitur, quorum animus fuerit pronus in obliquum, eorum & mores pessimi necesse est, conspiciantur; Itaque dices hoc de proprietatibus iniquorum non infimum esse, quando ille præ timore famæ vix respiscens, profecto pulchra narraſti ait, tum fama, sed apud me iacent adhuc pulchriora. Ideo ni me extremum fati iudicium vrgeret, plurima iucundiora enuclearem, quàm hæctenus exposuerim, tamen ne penitus ignarus a me recedas aperiam, quæ obiter modo mihi succurrunt; Iniqui sunt homines, qui aliena sibi vendicant, verum multi his temporibus plurima sibi vendicauerunt, ergo, pessimi sunt etiam, qui munera pretio venundant, a superis utique mortalibus sine pretio data; aut forsitan dices, Vnus fuit talis olim; Veh autem mihi miserrime, quia modo reperiuntur quouis in scelere, dicto præstantiores, ty-

r. innidem etiam exercet, qui haud aliter, quam lupus
 oues laniat populum, affirmans solum Siculum ta-
 lem fuisse. Verum enimvero saeuiores Dionysio mo-
 do cognosco, qui & laniant, & cruciant homines, ta-
 ceo; Ergo, propterea ex dictis comprehendere pote-
 ris, quales sunt populi erga viros iniquos, praecipue
 si propria commoda miseris etiam detrahunt, eaque
 alieno parasito, vel proprio tradunt, dum ab ore ve-
 niat eius nouum populi miserabile aucupium; hij et-
 enim & retia parant, non vt Philomenæ, neque vt
 Psitaco insidietur, verum vt extrahatur inuoluto ho-
 mini retibus; Siquid sanguinis erit, nunc autem om-
 nes homines exangues conspicio. In quo ergo ho-
 mine fiet hoc? non inuenio, ni tamen contusis ossi-
 bus dictorum qui spiam mollem medullam sorbere de-
 siderat; hoc demum fieri poterit, veh autem illis, quia
 miserrimi iudicium sibi parant; Nunc vero ad illos
 descendam, qui vestrorum virorum hostia seruant,
 qui tandem cuiusdã retinaculi sortiti sunt nomen,
 quod non ab effectu, sed ab affectu sortiuntur, quia
 officium illorum est isdem rebus frui, quibus & sa-
 uiores fruuntur, quorum gradus accessum ingredi-
 enti offerunt, quem non adeo ignauissimi hominum,
 quam etiam & dira animalia horrent, enimvero per
 quam mirabile est, tales praeposuisse foribus, quibus
 cum quid offertur, proijcitur vt semen in arenam.
 En igitur vides quousque decurro, nec miraris quo-
 niam tibi non succurrit. vi. Genesis illud. Finis vni-

uersæ carnis venit coram me, repleta est terra ini-
 quitate a facie eorum, & ego disperdam eos; dicit
 dominus. Quod utinam non conspiceremus, ut cerni-
 mus, quia de solatam videmus urbem, dirupta sunt
 & mœnia cuiusque castris, postquam miles barba-
 rus non tam fruges, quàm etiam Pœnus Annibal &
 turres Hesperiae tenet, hoc autem fit, quia omnes vi-
 ri & vsque ad unum errauerunt, quod si me fa-
 mam coluissent honestam, de salute eorum non esset
 desperandum; At quoniam dolus omnes rodit interi-
 us timendum est ne Italia aliud nomen sortiatur.
 Namque remota pudicitia nil, nisi effreni appetitus
 sunt expectandi, ex quibus extrema nascitur calami-
 tas. Veh igitur populis, quoniam propter errorem
 quorundam iniquorum Itali omnium fiunt præda
 barbarorum. Quis enim ex iniquis non cupit Neroni
 similis esse, ut in rebus desideria satisfaciat. Itaque
 delitijs, & lasciujs voluptatibus, iniqui homines tan-
 tummodo student, nam constituerunt, sic prudentis
 nomen assequi, de prudentia quorum si me rogitas
 aduerte. Dicti interrogati referunt prudentissime
 quid prodest prudentia, vel sapientia nobis, si tem-
 pus vitæ Nestoris prius labitur, quàm adipiscatur.
 Quod audiens, inquam, scriptum est. iij. Prouerb. quod
 pretiosior est cunctis opibus sapientia, & omnia
 quæ desiderantur, huic non valent comparari. Nunc
 igitur quisquis es, audies; Dictorum & mores pessis-
 mos, & iniquissimam probitatem; Hæc ergo clarius

SERMO

efferam, quia fama libere fari potest; optarem autem tibi suadeas, me quicquam dixisse, neque dicturam de hominibus, qui, ut Plato, aut Scipio, vel Aristoteles erant, quoniam hi, & lauream, & quernam coronam meruerunt, quia non solum nomine, sed & opera viri erant; Illi vero, qui hac tempestate vocantur viri, & tale qui cupiunt nomen apud posteros, homuntio mihi videntur, qui aridę telluri tantum præsumunt. Tales ergo quibus moribus nouerim ornatos referre constitui, ut tu quoque, qui vir mihi videris, & improbitatem virorū cognoscas, & te ipsam in melius dirigas, nam confestim conyicies; dictorum mores an sint spectabiles, an alijs ornari oporteret, demum abiectis sordidis, liberalia tantum suscipiemus, nec more fornicatorum quicquam mentiemur, neque obscenis miscemus turpia. Tandem nouisti naturam solum hominem ad virtutem composuisse, quoniam ex virtute bonorum morum copia profluit, præterea natura eundem hominem duabus figuris induit, quarum altera ratio est, cui mores, altera vero præstantia dicitur, cui rectissime data fuit probitas, quibus in hoc seculo omnia antecellit homo, his etiam quicquid decorum, vel honestum fuerit, ad se contrahit, his itidem & diuina capefcit, alia vero animalia & iugum, & quoduis laboris genus subeunt, & soli homini parent, quod mores hominis cum probitate faciunt, quæ si credis inesse viris omnibus de quibus loquor vehementissime deliras

posthac ergo ordiar ea, quæ non tam ortus, verum
 & quem matris viscera in medio vteri obducunt,
 verissima fatebitur. Itaque omnis iniquus, & pris-
 cos homines, & venturos nepotes illis moribus præ-
 stat, qui in septimo gradu castrametati sunt, qui-
 bus dum cupis circumdari, Et dicti optas probitatem
 consequi, dicendis aduerte, quia mores primum refe-
 ram, deinde ad egregiam probitatem eius me trans-
 feram, quamuis vereor ne te verbis obtundam, pri-
 usquam ascendero septimum gradum, præcipue si
 plurima de iniquo dicenda sunt viro. Tamen ve-
 cunque euenerit tuum ob amorem huic procellæ me
 committam; Omnis vir seuerus modo cupit videri,
 & Catonis grauitatem iniquus imitatur incessu tan-
 tum, verum aliter omnium penitus ignarus est virtu-
 tum; dicit enim virtutem pauperibus, & vili veste
 amictis propriam esse, & hoc quia præstantissimam
 probitatem hominis arbitratur, dum quemque sæuis-
 simum quouis scelere superat. Et Siculo tyranno si
 corpore non potest, iniquus saltem famulatur ope-
 ra, demum hac laudabili in re priorem gradum desi-
 derat, præterea nec similem, neque parem patitur.
 Omnes vero homines iniquus proprios seruos esse
 optat, sua etenim tantum curat commoda, & ma-
 gnorum etiam principum & rixas, & sacra fæde-
 ra paruis facit, quoniam & rationis expers est, &
 sancitæ legis, cumque ius ipsum neglexerit iniquus
 quod rectum unicuique seruat, ait, morum alterum

esse gradum. Si autem parem illis hominem fortuna quo vis modo flexerit, vir plurimum fati iniquis eius lætatur; dumque pererrat urbem occurrentibus pleno ore referre nititur. Seditio orta in populo secuit quendam, quia clarissimum nomen tyranni desiderabat, ignarus futuri euentus; hoc enim sermone genus miserrimum suammet ad mortem hortatur, namque iamdiu consequutus est nomen tyranni, & sic admirabilem tertium gradum grauissimi discriminis ascendit; Præterea iniquus vir quælibet beneficia exprobrare miseris consuevit, non submissa voce, aut leui murmure, verum instar præconis, qui grandia facta in medio fori cantat, quoniam sic quartum possidet ordinem; Demum audens in malis rebus, nec cruento furori, neque cui vis cedit iracundia, quia talis in quinta sede videri vult. Impetuosus etiam, non vt homo, sed vt animal sæuissimum iniquus vir conspicitur, & hoc bilis propter furorem, aconitum cuius superat venenum serpentis. Tum ille; Heus fama de reliquis nefandis iniqui, quid maius dices. Cum fama; Proculdubio magna; dum enim alloquitur hominem trifauci minatur ore, ideo si quæris vbi lupi toruus aspectus in cubiculo apud iniquum est, Talisq; vir in sexto gradu sperat requiescere. Septimus autem dictis spatiosior valde est, quoniam viri sedile est clarum, namq; ibi in continua intemperie viret petulantia iniqui, atque eius lingua ambitiosa, & vorax, quia morsus canis
non

non de sunt iniquo; de auaritia quid dicam, quoniam
 hæc viri dos est præcipua de duplici eius sermone
 quicquam non est dicendum, nam & bilingues A-
 phros superare nititur; quando etiam ille quid iam
 fama grauius de iniquo ferre poterit viro. quid; re-
 tulit fama. Hæc utique, inquit, non est mille sima mo-
 rum iniqui, quia similes, & grauiores vndique sca-
 turiunt longe vberiores arena, qui me adeo terrent,
 vt necubi in terris præ scelere iniqui affirmare me
 possim, Tamen ne tibi adeo, vt mihi molesta sim,
 vt procelloso in mare posthac similis nauæ vides
 bor, qui euomit ea tantum, quæ miserum cum nauis
 mergunt; Quare si tecum ipse scrutaberis mores
 iniqui, semper fuisse plenos errore inuenies, quia
 vir iniquus & populi damnis, & miserorum erum-
 nis fludet, quoniam stolidus omnibus vitis circum-
 uebitur, quorum temeritas præfectus est, cuius vestig-
 ia breuis consideratio sequitur, cuius dum spectas
 ad famulos peregregios conspicias homines; odium
 enim, & crudum facinus iniquus elegit, nec tamen
 nobis aliter, quàm viro de illis sentiendum est nam
 periculum capitis incurrimus, dum aliquid contra
 tentamus, ideo si desidiã quæris in medio aula vi-
 ri reperies illam, vbi verbosus sæpe iniquus fit præ-
 cipue dum sermone allicit homines, Et cum in qui-
 busdam desiderium expleuerit, cunctis iniurius fit.
 Ad quid autem his moror in minimis, quia sequitur
 militia quædam in qua inimicitia suspicatio cum in-

dutijs, dicti, potiori parti fauent, quia incerta pax
 semper iniqui cit bellum, cuius discordia ciuium tes-
 tibus, quàm sæpiissime miserimi acolæ Hesperiaë vi-
 derunt propter effrenam lasciuia iniqui, atq; eius
 prauarum æmulationum superfluitatem; Quod si
 etiam quæris vbi litigia, vbi noxæ, vbi inuidiæ, vbi de-
 tractiones, vbi simulationes, vel dissimulationes, vbi
 dulcia verba aconito plena, vbi profana, & sordida
 quæque, vbi cuiusuis generis spurrities est, apud
 iniquum virum reperies; Præterea si eius de intima
 familiaritate requiris, & depol homicidas, raptores,
 detractores, iniquos, atque iniustos homines inuenies
 intimos familiares, quibus viri atria semper fer-
 uent. quod si me interrogas num bonis apud iniquū
 vsquam locus est, arbitror nusquam; nam vir iniquus
 mandauit satelitibus, bonis omnino exilium indice-
 rent; Nunc autem licet sciscitari, an de prædicta fa-
 miliaritate vir gloriatur, inquam gloriatur. Quid
 enim Minerua, aut Apollo prodest iniquo, ideo veh-
 mibi famæ, postquam imperito viro nunquam iniu-
 stius quicquam inuenio, quoniam nisi quod ipse fa-
 cit, vel cupit, rectum putat, denique peregregios mo-
 res dicti iam audiuisisti; His itaque multum prodest ho-
 minibus hac tempestate viuentibus, quia plurima
 aperuit cupientibus, postquam & quæ amanda, &
 quæ spernenda patefecit, nam discrimine eorum ea
 cognoscuntur in terris, quibus aduersa fortunæ vbiq;
 nepotes citius subibunt. quid igitur eius de prodi-

galitate dicendum sit, cum in ea maxima pars morum iniqui continetur, nempe multum, quia, ut nouerca in priuignum, sic & iniquus vir liberalis est in viduas, & egenos. In quos autem miseriores æstimas iniquum effer, in equos proprios, atque canes, relictissime retulisti, quia vir & effrenos equos alit, & sine numero educit indomitos, sed de vi fugatium canum quid dicis, miranda, optime studuisti, quia famuli seruant cathenis centenos canes asiaticos, monstrantes & tergora, & genitalia nuda; Quanti ergo æstimanda est prodigalitas huius, postquã equis & canibus pendent aurea tegmina, & nodis neclenda ne stibulis scope fierent. Ideo egregie vir, dic mihi, habes huius probatissimos mores? habeo inquit; Cum fama; Ego etiam quamuis grauius fero, quoniam ut equos aleret, & canes nutrirer; Verum equos, & canes, ut prætergeret, semper diripit, spoliat iniquus, & mutilat, nec ciuibus, neque conterraneis parcens; nec credas hoc me dixisse de quouis bono viro, bonis enim honos semp habendus est, sed ferendos iniqui mores, adeo horrebis, ut a conitum horres; namq; cum vir a populis postulat annalia, tam placide torquet, ut vix miserrimi parcat animã. Tamen cum pauper colonus ea reddere non potest, cogit iniquus & prædiolum, & vnicum bouem vendat, quod si hisdem commodis caret; Verum si vxorem habet, vel Tuliollam honestæ formæ, pro censu vitandam postulat; hoc demum ordine frugum in-

speratam copiam colligit; Propterea hanc ego dis-
 ram in vocem cogor prorumpere, Heu pudor, heu
 facinus nefandum, heus scelus detestabile, postquã
 vir talia rogat, qui populis omni in religione exem-
 plar esse deberet, habitus enim rerum, tam ex secun-
 dis, quã ex aduersis aliorum per spectus, vt omnis
 um periculorum virum reddit expertem, ita & var-
 rietas morum facit ornatum. Quod latius constat
 ex mandato Dio. Siculi, Inquit enim; Pulchrum est
 aliorum erratis in melius instituire vitam nostram,
 & non quid alij egerint quærere, sed quid optime
 actum sit, nobis proponere ad imitandum. Hoc
 namque spectat in communem vtilitatem, hoc apri-
 me & in vita vtile fertur. Tu igitur non huius stul-
 titiæ, sed procerum iustitiæ dabis operam. quoniam
 legitur in Prouerbys sacris, quod iustitia eleuat gen-
 tem, miseros autem facit populos peccatum. Iustitia
 firmatur solium; Præterea rex iustus eriget terram,
 & vir auarus destruet eam, sed iniquus de quo ser-
 mo noster, cum annua poscit munera, citius a paupes-
 re inertis requirit, quã ab auaro diuitæ, quod si
 pauper ille vnde ea offerat, nil possidet, quia casulu-
 lam & viminibus contextam vix in bonis habet.
 Tum vir iniquus atroci vultu increpat, & torquet
 nonnumquam, quod si nil inde extorquet, saltem co-
 git, profugus alienos ad agros pergat; huic ego mi-
 serrimo timeo ne inde emergat sanus, ni confestim
 aliquo se proripit. Adhuc tamen ex prouerbys habe

mus, quod impius confundit, & confundetur, & mu-
 nera de sinu impius accipit, vt peruertat semitas iu-
 dicij. Sed & maiora nunc moueo leo rugiens, & vr-
 sus esuriens vir impius super populum pauperis. De
 diuite igitur quid sit, si rogas, vt pecus diuitem
 iniquus mulget, namque pondus auri vult mutuo,
 quod oblatum si diues reposcit, tum iniquus, vt qui
 in affectus aurium incidit, monstratur, demum prius
 quam redat illud, componit dolum, ac diuitem obdu-
 cit, quo non tam resituat, quod habet mutuo, sed vt
 & reliquum pondus auri eneruet. Veh igitur & di-
 uiti, & auaro tali sub ditione viri. Tutiozem ergo
 dices vitam indigentis, nam præter dictum est, &
 aliud genus pauperum, quod vitam laboriosa nutrit
 opera. Itaque cum ex hoc genere homuntio deest
 numisma, quod pro censu iniquo offerat. Tum illum
 vir omni opera defatigat, & post clausum diem in-
 gratus, nec offam panis offert in mercedem. O quam
 lætissimus est his modus viuendi, quoniam miser cum
 defatigatus domum reuertitur, quales dulces natos,
 vel carissimam vxorem inueniat, dicendum est; In-
 dies, qui viuunt eius ex laboribus, propterea nec se-
 cum deferens, neque habens domi frustum panis,
 quo pasceret omnes, rogo efferas, quæ vita sit eius,
 Quando ille mala; Sed fama; Imo pessima, quod si
 is vnum de filijs cum perra ad coquinam iniqui mit-
 tit, vt illi impartiat saltem de ossibus, quæ proijci-
 unt canibus, num consequitur quidpiam. Consequis

S E R M O

turam coquus cum sua cohorte clamitat, dominus
noster nobis imposuit, vt nemini, vel tritissima daretur
mica panis, donec omnes & catuli saturi essent,
itaque mei domini præcepta seruare cogor; puer au-
tem fortius increpans, meus, inquit, pater in opera vi-
ri diem consumpsit, nec tamen habet vnde reficiat
se, vxorem, ac filios suos; Tum coquus acrius clami-
tans expellit puerum; nouit enim mentem iniqui, &
hoc astu etiam facit, vt vox aures eius domini ascen-
dat, & sic fidum in seruitio comprehendat. Scri-
ptum autem in prouerbys inuenio. qui despicit de-
precantem sustinebit penuriam. Et qui contumelio-
sus ex isdem. qui profert contumeliam insipiens est.
En tandem iniqui, & familiæ probatissimi mores;
Cum ille quid vltra; Tum fama ne me compellas ni-
mium, quia ipsa facti excellentia plurimum me mos-
net, quando vnus ex illis, vel læno iniqui erat; porri-
gens quid modicum esurienti puero ad aurem mur-
mure leui satur, sororem habes, fac igitur veniat,
quia dominus mercedem tui patris illi dare consue-
tuit. At puer omnium ignarus dum opus bonum spe-
rat efficere, currit ad matrem, atque illi mandata re-
fert, quæ cum aliunde victum non speraret. Aliquan-
tulum ornatiorem Tulliolam remittit, quæ si bona
forma est, ad virum iniquum ducitur, qui post vitias
tam cum mercedula remittit. Sin præter voluntatem
fuerit, tum sordidissimis seruorum subycitur, de-
mum cum micis frustis, & ossibus, quæ canibus sus-

perauerunt, honestam domum remittunt. En igitur totius domus iniqui laudatissimi mores. Proh deum, atque hominum fidem, miror, cur tellus atra talem cum familia, vno hiatu non sorbeat, ni Valerianum illud inferre vis. Lento gradu ad vindictam sui diuina procedit ira, tarditatemque supplicij grauitate compensat. Num ergo is absque moribus licet viuere vitam, nequaquam, ait iniquus; Itaque plurima volutans mecum, si quid dignius, siue præstantius excogitare possem dictis moribus, cumque nil dulcius, nilq; suauius inuenio, vt viro iniquo satisfacerem, arbitror gloriam eius nunquam defici posse; propterea tuum propter amorem iucundiora etiam de moribus dicti, atque clarius aperiam, quoniam dicta, vt conyicio, non percepisti, vt deberes; Demum iniquus cum hospitibus dulcis vix per horam esse potest, quia omnes natura tentat lædere, præcipue, quia ius suum vnicuique negat, commoda propria magis, quam superos veneratur, omnemque utilitatem non pro salutę familiarium ait partam esse, sed vt commoda sui corporis serualet. Enimvero mors huic numium familiaris est, postquam sero eius commoda turbat, bonis autem talis nequaquam erit, maxime si moribus Pitagoræ ornati fuerint, quia mors improba bonis omnem fructum vanum facit, præcipue quem in educandis filijs proponunt, itaque mortales vno ore asperrimam mortem merito dicunt, quoniam directo ordine semper seccat. Cum

quis autem proprium animum virtute circumdede-
 rit, is morte erit præstantior. Nullum enim virtute
 maius homini munimen est in mortem. Nam et si
 corpus territur, ac cinis fit, tamen nomen virtutis
 causa perpetuum est. quis enim mortalium Platos
 nem, vel Socratem, & plerosque alios ex Philoso-
 phis nouisset, aut quis Marcum, Latinæ linguæ fon-
 tem, totq; innumerabiles authores, atque Poetas
 quasi circumspexisse diceret, ni virtute ornati fuisset; is itaque nemo iniquus vnquam poterit obesse,
 verum me duce nomen illorum clarum erit ad fi-
 nem seculi, ac veluti illis diebus deleti essent. Ta-
 men iniquus etiam disputat de virtute, sed alterius
 generis, quoniam æternus fieri cupit, namque rerum
 malarum habet maximam curam, & nil profutura-
 rum valde periculosam sollicitudinem, quia sic cum
 corpore nomen effert; cumque moritur iniquus, non
 habet populum, qui dicat, quo tam cito vir aufertur
 noster, quoue trahitur iniquus, namque egregias vi-
 res intellectus exercuit, dum erumnis miserum ope-
 ram dedit, Nomen igitur eius, vt & anima immor-
 tale erit. quoniam auarus, luxuriosus, fitq; impius,
 cui enim prauitati, & inhonestis desiderijs non ob-
 temperauerit, propterea, non, fortuna illum, sed cas-
 sus ille regit. Ædepol sanæ mentis est eius habitus,
 quia maiorem laudem ex dictis moribus, quàm ex
 quibus vis negotijs assequi sperat. Tamen iniquus
 videtur mihi miserrimus, quoniam se ipsum decipit;

pit; cum tam horridi mores, nec in feris reperiuntur. Legitur enim, quod maximum animal sit humanis proximum sensibus, quando & intellectus, & obedientia, & officiorum illi memoria non deest, & quod est præcipuum homini amoris, & gloriæ voluptas, quinimo & maius quid rarum in homine, probitas, prudentia, æquitas, & magna quædam religio Lunæ, syderum, ac Solis, tanquam magni Dei cultus hominum. Num hæc tibi videntur præstantiora; Cui dubium inquit; Sed fama, mirandum est, quod irrationale animal tam clemens, tamque placidum sit, quando homini in solitudine erranti obviam se offert, & ad rectam illum reducit viam, tanquam homo animal sociale. Er go præstat hominem moribus, dum memoria, & intellectu pollet. Æquidem pollet, quia traditur & virginem in Ægypto adamasse. Itaque iniquo viro præstantior est, quod forsitan negas, quia iniquus mercator est; Præstat ergo dictum animal. Concedo, quanti autem annonam emit vili pretio, & venundat pluris insatiabili avaro, sed nota modum ementis, quoniam pauca dicam; Sic enim & actum vendentis cognoscas, unde maxima pars morum dicti est fluit. Igitur cum Sol scitientem canem coeperit transcendere, quilibet ex agricolis post reditum censum, dum debet alicui, tantum vendit tritici, quantum restituat, quod debet, quod iniquo minime placet, rerum ergo insatiabilis edicit, nemo quicquam neque frumentum eius absque gratia

S E R M O

venundet; dum quis ergo hanc vendendi gratiam
 postulat, rogat iniquus, quanti venundat, qui si dixe-
 rit quatuor drachmis, tum vir tribus omnino vult si-
 bi vendat, cui miser nil audet contradicere, quoniam
 nouit quantum inflat discriminis, quare si dono il-
 lud etiam vult inuito animo offerre cogitur. Tan-
 dem hoc modo ore a iniqui calcantur. Cætera vero
 turbatos e cælo expectat, quando autem rigens bru-
 ma inedia populos præmit, dices, an esurientibus
 collecta dono iniquus largitur. Cum fama, proculdu-
 bio dū vnæ manus eius auro, argentoue onerantur;
 ad pondus. n. auri Cererē diuidit, quod vix est facit.
 Certe iam spectandos mores habes; garris, imo serio di-
 co, quoniam & beatorum vita cedit illis. dictis etenim
 moribus iniquus valde gloriatur, & gloriari licet;
 habetur enim ab Ecclesiastico; Domus, quæ nimis lo-
 cuplex est, destruetur superbia. Arbitror dices ne-
 quaquam, quoniam opes iniquum protegent; Vti-
 nam hoc verum esset, sed aliter in prouerbis sapi-
 entis inueni, qui confidit in diuitijs suis corrui. Ibis-
 dem. Non proderunt diuitiæ in die ultionis. Verum
 iniquus hæc nil curat, quia in se solum, & prædo-
 num, & furum, & omnium prauorum oculos cons-
 uersos videt, quem illi tanquam regem mirantur, qui
 bus comitatus cum iniquus incedit, plerunque fru-
 stru circumuentus inani satur, nullum ex optimis ho-
 minibus cuius vis orbis habere se sanctius cum fami-
 liaribus, certum est, quàm ego me habeo, & gero
 vobiscum, ut vobis meis amicis notum est, quod & il

li affirmant. Et ego annuo quoque. Decet enim con-
 iunctissimum virum esse illis, qui eorundem morum
 doctrinam profitentur, quia dum iniquus turpia præ-
 cipit, & mala, & obscena monentibus obtemperat.
 Ideo puto, quòd iam noueris iniustitiam, atque im-
 pietatem illi præcipuas esse, nam & ego quoduis ne-
 fandum scelus iniquo carissimum noui. Itaque nil
 aliud & proborum, & subiectorum animos magis
 facit alienos, quàm quòd tecum euolutum est, hoc
 etiam quilibet iniquus olim desiderauit, præcipue
 qui facinus syronis quamuis laudem superasse ar-
 bitrabatur, quo nemo desiderabat præstantior esse,
 similis verum fieri optabat. Disce ergo iniqui tu
 quoque instrui moribus, dum cupis vt diuina iustitia
 acriter te præmat. Quid enim si rogas Alexander,
 vel Aphricanus mortalibus profuit, quamuis præ-
 stantissimi fuerunt, nil, dicam, quia iacent, quinimo,
 sic vult genus humanum. Tum ille, nequaquam, sed
 potius hoc fit, rerum propter vicissitudinem, pro-
 pterea cum virtus ab aliquo culta est, videtur dis-
 gnum, quòd & scelus aliquando colatur. Cum fas-
 ma; Siquis ergo populis imperare cupit, hæc duo ser-
 uare proponat, alterum quorum avaritia, alterum
 vero seruitus est, quia hæc iniqui sedile custodiunt
 viri, ille etiam qui laudat impietatem, illique fauet;
 ex affinibus alienos, ex amicis hostes, atque ex fidis
 infidos facit; quoque & peregrinos, & extrema
 terræ colentes summummet concitat in odium, præterea

quis inuis iniquo viro notum sit, quod a tali, & auaro homine, omnes velut a cacodæmone diffugiunt, tamen ille Neroni semper similis esse cupit, namque omnibus sub imperio obesse tentat, et si fontes supremo torquet supplitio, itaque ob causam huius omnis adulatio amanda est, quoniã hoc ordine quisque iniquo efficitur carissimus. At de ambitione eius quid dicam, si postulas, ambobus brachijs amplectenda est, postquam & vir iniquus vehementer colit illam, nam ambitio parens est omnium malorum, & in medio atrij dicti, nutrix est domesticorum, miranda proculdubio inter præstantissimos iam prædicari possunt, quia talia percipientes facile æstimabunt iniquum amantem esse virtutis; Sed cuius forsitan quæris, illius censeo, ob discrimen cuius & castrorum turres, & ciuitatum superba mœnia ruunt, & noualia olim quæ fuerant, nunc solida tellus, cardone tantum, & acutis spinis viret, quod si hæc conspiciuntur, propter communem calamitatem, præstantioribus officijs oportet, dicas & virtute esse ornatum, quod & fama fatetur, quamobrem tuum ob amorem pauca de vera virtute etiam referam, cuius & iniquus dum esset possessor non pœniteret. Et hoc faciam, ne credas maledicis rebus semper me esse inuolutam, quamquam omnes mores iniqui nondum tibi exposuerim, quibus minime indulgeres optarem, sed penitus vellem esse alienum; Veram autem virtutem non tam serues desidero, quàm etiam

& colas cupio, quoniam remota virtute nullum opus
 fit dignum laude. Virtus enim, M. T. teste, est con-
 sentiens cum ratione animi perpetua constantia. Sed
 Pla. dixit, Plane virtutem ad ciuiliū rerum admini-
 strationem sufficientem esse. Laus ergo, & gloria
 virtutis magis, quā præturae, aut consulatus, siue
 quorum vis magistratuum dignitas aestimanda est.
 quando ille; Num iniquus vir olim per virtutem so-
 litus erat ascendere. Cum fama, nequaquam, sed fur-
 tum, & dolose ad imperia, & honores nitebatur;
 Itaque hoc modo etiam iniquus nititur, perinde quæ
 libet turpitudine virtute esset præstantior, quia arbi-
 tratur vt quidam in lato imperio maximam laudem
 esse. Ego autem compertum habeo cunctis in rebus
 solam virtutem posse plurimum, nam quod vis impe-
 rium, remota virtute, haud recte regitur; facile au-
 tem prouincia dum parta fuerit virtute continetur,
 sed mutatis moribus eius semper ab optimo ad mi-
 nus bonum descendit imperium, propterea omnes ho-
 mines omnia virtuti parare deberent. Et qui vitam
 otio prætereunt, fatentur animam illis onus quodam
 esse, quod turpissimum censeo. Tamen iniquus vir
 tempus otiosum maxime laudat, & damnat illum,
 qui aliquid posteritati parat, quod, ni fallor, tu quoque
 minime laudas, quia talis cum recedit a seculo instar
 luminis extinguitur, cuius post fumum non nisi fæ-
 tor grauis sentitur, vt e summa solet putredine.
 Itaque nil ignaro homine reperies indecentius, quod

cum ita sit, puto rectissime Socratem dixisse. Nul-
 lam maiorem omnium rerum, quam virtutis esse glo-
 riam, quam qui vultu ficto, aut inani ostentatione se-
 quitur, vehementer errat, quoniam ficta velut flo-
 res Sole depressi cadunt, nihil enim simulatum po-
 test esse diuturnum. Tamen præcor disputantis etiã
 Marci audi sermonem de virtute, nam inquit; Isti ca-
 lidi rerum aestimatores prata, & areas quasdam ma-
 gno aestimant, quanti igitur virtus est aestimanda,
 quæ nec eripi, nec surripi potest, neque naufragio,
 neque incendio amittitur, nec tempestatum, nec tem-
 porum permutatione mutatur, qua si qui præditi
 sunt soli diuites, soli enim possident res & fructuo-
 sas, & sempiternas. Ideo quanto animo, quibus viri-
 bus virtuti incumbere vir debet, iam tibi notum est;
 propterea tu quoque dum virtutem dilexeris eo ani-
 mo, quo te, & amicos amas, dicam, prudentis opinio-
 ni faues, quia præ cæteris omnibus virtutem colen-
 dam esse insinuit, namque omnia bona facile quies-
 cunt cum virtute, dum illi non repugnant. Sed ne pe-
 nitus videar oblitus morum iniqui, vnde egressus
 sum, redibo, quoniam turpe est omittere, quod propo-
 sui indefinitum; Demum omnium cupidus est iniquus,
 & rapax videri cupit, namque vel vi, vel iurgio
 potitur illis, quæ sub imperio homines siue carissi-
 ma, seu pro delictis habent. En quam laudatissimi
 mores, quia fungitur officio cui & mors ipsa cedit.
 Recte igitur Pontanus; Hinc proscriptiones, exilia,

cruciatus, cedes; hinc etiam postea contingit vere ille
 lud dici. Ad generum Cereris sint, cæde, & vulne-
 re pauci descendunt reges, & sicca morte tyranni.
 Ad quid enim quispiam vivit in hoc seculo, nisi ut
 in suo genere clarus appareat, quod cum vulgo de-
 sideratur, egregie iniquus ornauit se, & familiam,
 ut & ille in suo genere illustris esset. Ex dictis er-
 go, & temperatos appetitus, & modum continentiae
 a turpibus cognouisti. Et quantas vires virtus habet,
 audiuisti. Egregium ergo nomen fac tecum geras,
 namque & iniquus idem secum gerit. Vides enim
 quot eius facinora extant, a quibus fugiendum est,
 dum verus vir haberi cupis, ne tua dicti simillima fa-
 cinora videantur, non enim viri, sed carnificis tua
 officia essent, Ideo & residuum virtutis, & morum
 iniqui percipias, quoniam illis dictus vir propriam
 auget maiestatem, præcipue cum inquit, nil turpius
 esse viro, quàm promissam fidem seruare. Si cui er-
 go nuper iniquus illam præstiterit, eundem quàm
 primum tacita fraude obducit; Meminit enim, ut
 Nero, neque fidem spondebat, neque desponsatam
 seruabat. Itaque iniquus damnat illum, qui astrictam
 fidem seruauit Pœnis, tamen ut constans animo re-
 gredi non timuit; Meminerat enim, ut fides hostis
 bus etiam erat seruanda; quamuis notum esset illi se
 moriturum apud Aphros postquam redisset. Verum
 de mente iniqui vtilius erat non seruasse, quoniam
 deceptionem iniquus partem proprij honoris dicit

esse; propterea dum quis e seruitio eius recedit, tris-
 tis flopendit iniquus, cunctis vero suæ domus,
 mollibus, atque mulierosis, etsi infames essent, omni
 officio satisfacere studet; Sunt enim illi familiares,
 inter quos secure, & diu viuere sperat. Itaque hæc
 sunt ea, quibus præstantia eius cognoscitur, cuius
 ad probitatem dum cogor descendere; Nil inuenio,
 quod illi tantum proprium sit, sed quod probitati
 eius competit, illud & moribus; propterea quicquid
 moribus tribuero, illud & probitati ascribendum
 erit; Magna namque laus est iniqui, & maximum
 indicium probitatis eius, cum ab vrbe recedit visus
 rus castrorum tuguria, quia iubet oppidorum incolis
 non tam atria auleis ornent, quàm & lautissima
 parent conuiuia, quia moraturus triduo venit, vbi
 quando quid minimum de voluntate non inuenerit,
 tri fauci ore minatur, quanta est hæc probitas viri er-
 ga proprios colonos, quid autem dicam, erit erga
 aligenienas. Cum fama vix tecum audeo loqui de
 talibus, tamen pro viribus omnem eius tibi exponam
 doctrinam, quo indocilis a me non recedas; Demum
 post consumptum obsonium primum iubet iniquus
 procaces veniant, qui confestim accedunt, quibus il-
 le, omnes formosiores celerrime conuocate, vt colate
 mur cum illis; cupit enim iniquus pulchriori potiri,
 itaque dicti mandato iniqui parentes conuocant o-
 omnes formosiores, ineuntq; tripudia, choreas, & cho-
 rus; dumque saltatur, iniquus vir venustiore[m] op-
 pugnat,

pugnat, pulchriorem fastidit, & cum formosa certat, donec desiderio eius succumbit, quod si illa virum timeret, tum viro eius negotium aliquod expediat, iniquus imponit, illud maximi loco beneficij ascribens, cui miserrimus ille præter voluntatem parere cogitur, quamuis certus sit ceruorum cornua parentur illi, vt & ille cum plerisque alijs sortiatur egregium nomen cornigeri, cornua non gestans apparentis. Tandem remoto viro pulcherrima succumbit; Demum quàm clara probitatis sunt hæc officia iniqui habes; Sed post completum turpem acubitus perquirat si quæ litigia, aut iurgia inter ciues iacent mortua; namque ea excitate cupit, vbi autem iura sunt, dum postcis, fateror apud iniquum graui sopore oppressa sunt, quoniam virtutem legis nil æstimat ille, quinimo irridet, quod vulgo fertur, facilius extinctum hominem reuiuiscere, quàm deserta iura non tam defendere, verum etiam repetere, Præterea cum quid recte etiam conditum inuenerit, & iniquo non fuerit cordi, subuertit illud; quodque enim officium dicti calamitosum est, nam semper declinat indeterius, quod si rogas quo modo hæc mihi innotuerint, an nescis famæ omnia esse notissima, præterea hæc eadem noui quendam virum diu obseruasse, nuper etiam, vt defesso ex itinere longo, & super aridam proiecto, obdormienti, vt vigilantibus vix vox artus perterruit, inquiens, ne

uit populus quo animo honorem viri huius seruas-
 si; sed cum scelus eius amplius pati non potest,
 decreui & ipsius noscās probitatem, quia non
 adeo peregrinos odio habet, verum & proprios
 ciues, hoc demum & populi vox est, namque iam
 publica voce fertur, quòd in hoc viro tanta est
 virtus animi, atque in scelere magnitudo, vt non
 tam notos, quàm etiam incognitos populos, in
 propriam cladem concitauerit, quòd tibi famæ
 nondum consliterat, Tum ego velut qui naufras-
 gium passus fuerat inter fluctus maris vix rescis-
 piscens, noui, quòd vox illa in somnis mihi retu-
 lit; Credebam autem illum vniuersum populum re-
 gere diuina potius, quàm humana iustitia, ve-
 rum postquam omnes eiusdem prouinciæ ferunt
 oppositum, & mihi famæ idem confiteri licet,
 quòd dum & basilea contexerit, laudandum est;
 quis namque tam egregiam probitatem posteritas
 ti recondere pulchrum non aestimabit, præsertim
 cum simulatio hac tempestate cuique præcipua est,
 atque in futurum speratur idem esse, nam & in-
 iquus vir de quo sermo noster cum domesticis fre-
 quenter ratiocinans, ait, nil melius simulatione
 voluntas nostra ad se poterat contrahere, quoni-
 am prohibet, ne aliquo inopinato casu vir oppres-
 sus tanquam nauis tempestuosus fluctibus euertes-
 retur; Recte arbitror dicebat, cum nec populum
 mōnere, nec se regere sciebat. Necessarium æquus

dem hunc vitæ præsidium elegerat, quod in aduersis illum facile custodiret, hoc idem igitur homines tam fractæ, quàm infractæ fortunæ, tum solatiij, cum subsidij gratia desiderare debent. Vehementer tamen iniquo, qui in his seuerus videri cupit, quorum malos reprehendere sanctius foret, itaque magnum honorem nepotibus relinquit ille, qui in aduersis casibus amicos non modo deserit, verum etiam præmit, igitur peregregie iniquus æstimatur turpe esse amicorum velut communis vitæ cursum comitari, vbi vero felix diripiendo iniquus dici potest, diu morari cupit, Et familiaritatem irridet eorum, qui proprijs corporibus amicum protexerunt, dicit etiam & Damonis, & Pithiæ non amorem, sed veram insaniam fuisse. Tamen dum vir iniquus in hoc opere tantum similis esset Siracusano, non adeo præruptum in montem fugisset fama, verum quia iniquus vir Nerone optat videri crudelior, licet mortalibus omni ingenio superiores exorare, vt post obitum dicti non contingat amplius talem virum videre, neque horribili nomine eius aures offendere, maxime si nititur, vt deleatur Valerij illud clarissimum, Proh magnum & inexsuperabile tuum nomen amicitia. Nunc autem si quæris ad quid ista retuli, breuibus aperiam. Sæpe iniquus suis in accommodandis rebus exercet se, vt avidus agricola, qui per aliena præta currentes riuulos in sua suibunda arua deducit

cit, non cogitans quantum damni infert vicino.
 Tum si vicinus lamentari audet, vitam laqueo
 proculdubio finit, quod si hoc diffugit etiam, ad
 perpetuos errores certum est, proscribitur. Sed his
 alius modus est probitatis, dum quis e familia in-
 iqui tentat recedere, omnem seruitium viro nititur
 aperire, præcipue quando aliquam misere amat.
 Tum iniquus, noui, vt fideli animo omnia officia
 fecisti imposita, & nunquam aliter, nisi perfecta
 re conquieuisi. Cum ille; Loco ergo mercedis tu-
 um mi vir fauorem posco, vt fruam tantum illa,
 quæ meum cor possidet. Iniquus autem omnia
 spondet, quoniam & desponsatam vi surripit,
 quando aliter nequit; namque quod imperio non
 valet, id propria vi facit; quanta ergo est hæc
 probitatis excellentia; Quando ille magna ædes
 pol; Sed fama imo maxima, nam vir iniquus ar-
 bitratur vitam optimam esse, remota amicitia,
 quam M. T. necessariam esse, his verbis ostens-
 dit. Quid dulcius, quam habere quo cum omnia
 audeas loqui, vt tecum. Sed iniquus quid iucun-
 dius, quam secum quodque proprium opus per-
 currere; quis enim magis se ipso fidelis sibi. Idem
 autem Marcus, quis esset tantus fructus in pro-
 speris rebus, nisi haberes, qui illis æque ac tu gau-
 deret. Iniquus vero, quæ maior est animi cura,
 quam videre externum virum isdem rebus frui.
 at Iulius, Aduersas vero res ferre difficile esse.

sine eo, qui illas grauius etiam, quàm tu ferret, quod iniquus non timet, quia aduersa imponit miseris, quod utinam falsum esset. Verum Arpinas, Denique cæteræ res, quæ expetuntur opportunæ sunt singulæ rebus ferre singulis, diuitiæ ut vitare. Cum iniquus, Solus secum, opes ut colere, ait, ille tanquam quid sacrum, namque decent præcipue iniquum, honores ut laudare, hos affirmat dictus sibi proprios, voluptates, ut gaudeas. Tum iniquus, nil magis conuenit illi, valetudo, ut dolore careas, hac tantum de re iniquus quæritur; dicit enim nunquam se functum fuisse hoc munere naturæ, quod utinam verum esset, quoniam tot discrimina non paterentur mortales; Demum probitas huius viri plurima in se clarissima continet, namque quouis vertitur, confestim leui murmure excluditur, nec vnquam adeo tarde molestus fit alicui, quin plusquam tempestiue non iudicatur fuisse, itaque populus aqua, vel igne, siue aere, tam libenter non vititur, quàm libentius hoc viro non abuteretur. Ideo nil deterius a dijs immortalibus datum est hominibus, iniquo viro; quamuis nonnulli putant epidemiam deteriores esse, quæ tamen vnquam erit hoc viro belua sæuior, etsi multi maris procellam, plerique cæli tonitrua, & tempestates magnas, æstimant deteriores. Tamen ego hæc omnia leuiora puto, atra bili dicti; refert etiam iniquus, quod populus non ob amos

S E R M O

rem, sed propter timorem paret illi. Itaque censeo æstimas iam miranda retulisse famam; verum, homini impropria, at congrua beluis, ait ille. Cum fama, Quid ni, postquam dicto viro penitus deest intellectus cum ratione. Siquis igitur ijs moribus pollet, num prestantior sit belua, mox aperiam; quisquis solidos homines, vel boves, aut iumenta, vel pecudes haurit, quodque sæuissimum animal præstat ferocitate, sed iniquus est talis, ergo & aconitum Idræ cedit illi, nam qui ratione caret stultus est; & christatum animal, quod in Æthiopia nascitur, hoc viro mitius est, Leo etiam, quem Libia pascit, suppremis visibus insignitus, & ipso homine minori intellectu dotatus mitior iniquo est, quia ferunt Leonem prostratis hominibus tanquam veniam petentibus pepercisse, Num hoc igitur viro clarior; vab quanto nox est obscurior Sole, tanto iniquus Leone sæuior est; Leo namque nec dolis, neque suspectu circumuehitur, nec vnquam, vt iniquus, licet oculis quemquam intuetur. Quid autem illis de animalibus dicam, quæ frequenter ad hominem vltro confugiunt, cum præsertim ea vis canum vrget, tanquam refugium vitæ petentia; Ast ab iniquo velut ab Idra, siue a peiori animalium etiam in necessitatibus homines diffugiunt, vt neque in extremis fortunæ casibus illum videre velent. Itaque & caduca, & incerta, & quæ nō

DE VIRO INIQUO. 40

manu posita sunt instabilis fortunæ, iniquo me-
 liora sunt, quod si aliter iudicas vehemētissime de-
 liras, nā hæc homini magis profunt quo vis iniquo,
 quamuis instabilia sint; Fortuna igitur semper cus-
 todienda est, quæ & si quando hominem spolis-
 at, tamen eadem & pulchriori veste eundem alis
 quando prætegit; deficiente ergo fortuna, quis
 populos ab iniquis protegeret, quoniam iniquus
 vir ruit impetu canis, & miseros ferro etiam se-
 cat, quo modo tandem a pluribus dictis proteges-
 rentur populi, dum ab vno tantum iniquo tueri
 se non valent, quod si contra affers populum ex
 isdem rebus compactum esse, quia natura pariter
 membra distribuit; Hoc autem certum est, quod
 inepto quoddam iure contra iniquum non audent;
 namque si miseris, quid, præter spem accideret,
 vt sæpe solet, omnibus proculdubio vires defice-
 rent; Ex improuisis enim cui vis & fortissimo vi-
 res fluctuant, & ossa tremor occupat, & palor
 inducitur vultui, quibus, populi impares animos
 iniquo ostendunt; Sin vero, vt ex prouocatione
 controuersia nota esset hostis, arbitror pari & ani-
 mo, & viribus contenderetur, quia lace scui ho-
 mines, aut prouocati ad iniuriam, fortius pugna-
 re solent; dum igitur vno tantum cum iniquo con-
 tenderetur, forsā nullum discrimen esset, sed quo-
 niam secum insurgunt & domestici, & familia-
 res, quorum prima acies procacis est, secunda fus

ris, tertia mœchi, quarta testis iniqui, quinta bo-
 norum detractoris, sexta fraudis pleni, septima
 vero lectoris, quorum vis malorum; quis ergo hac
 in militia fortissimus victor esset; potissimum er-
 go vinculum fortunæ est, quæ semper iniquo vi-
 ro obstat, nam etsi forti Tritano quis acrior es-
 set, qui inermi pollice hostem superauit, & quo-
 que magnus Theseus illi cederet, & ipso Alcide
 præstantior diceretur, & viribus inuolidum, &
 animo imbecillem iudicarem, quoniam æquitas, ius-
 titiæ; virtus, ignorantia; libertas, seruituti; in-
 nocentia, peccato; & fortitudo, ignauia, cedit.
 Propterea non prodest fortissimo, rektos, atque
 transfuersos cancelatim toto in corpore nervos has-
 bere, qui fortitudinem, ac robur præstant corpo-
 ri, quia sub imperio iniqui, aut nil homini pros-
 sunt, aut penitus deficiunt, Quid igitur faciun-
 dum est, inquit ille. Cum fama, obsequendum est
 ne noceat iniquus, timendum enim est, ne eueni-
 at, vt legitur accidisse Sicinio Dentato, quem ho-
 stes innumerabilibus cicatricibus ex prouocatione
 grauitè affecerant, quamuis & Seruiliū magis-
 trum equitum proprijs manibus, & Capitoli Ar-
 cem, & summam rem in ea seruasset, siue, vt
 potius dicam, ne in Sergij discrimine genus ver-
 setur, cuius & nepotibus virtus erit nota. Veh-
 igitur & fortissimis, & regnum iniqui tuentis-
 bus. Quid autem erit quando horum nil fecerit po-
 pulus,

pulus, reor nec viuis, neque defunctis locus in
 prouincia erit; heu quo pietas, quoue sacra fides
 fugit, quia dum quis immensa pro viro tanquam
 pro dulci patria fecerit, longe pellitur regno.
 Enimuero mercenarij iusta est hæc merces, &
 quoque probitatis maxima laus iniqui, propterea
 & patria, & ciues, & senatus ipse is pro vir-
 tutibus plurimum iniquo viro debent, itaque res-
 ferendum est illud, quod olim dicebatur, dum se-
 cunda fortuna aspirat in construendis coronarum
 aceruis omnes blandiuntur; mutata autem illa om-
 nes quoque mutantur, nec mirandum, nam vbi
 mala mens est, & pessimus animus erit, semper
 malis rebus lætabitur, neque mutabitur, vt for-
 tuna, quod virtuti, & constantiæ iniqui ascri-
 bitur, multum etiam refert in quæ cuiusque vir-
 tus tempora inciderit, nam Sergius solus omnia
 & fortunam superauerat; postremis autem vitæ
 diebus gratia tantum virorum defuit illi, qui si
 in militia occubisset, opinor, non defuisset, mor-
 riundum itaque fuerat, quoniam morte sola be-
 neuolentia iniqui seruatur, cui si quando cum
 aliquo controuersia nascitur, tum gratiam eius
 optantes pro illo certare student, quibus post-
 quam conceferit, non eorum victoriæ, sed mor-
 ti aspirat, qui dum præstantiores comperiuntur
 illis, qui Gorgonas, atque Amazones, & ipsam
 furentem Penthesileam superauerunt, & quoque

S E R M O

fortiores videntur illis, qui exercitum Regis Persarum deleuerunt, quem numero ingenia mortalium comprehendere non poterant, dum victores fiunt, nil præter odium assequuntur, nam redeuntibus a certamine, infectis innumerabilibus vulneribus, ait, nihil egregium fecistis, quoniam pariter cum hoste occumbere debueratis. Itaque hoc est & summa morum, & probitatis viri iniqui. Cum ille, Non quas deberem, verum quas possum famæ refero gratias; Hæc enim mihi exemplo erunt, ne ipse, etiam a posteris, vt is damnari possim. Tamen si quid ultra simillimum scaturit, rogo, enucleas, quoniam mihi iucundissimum erit. quando illa; Plurima certe mihi se obijciunt, quæ in aliud tempus transferre consistui, nec credas hæc me mordaci lingua retulisse, verum volui causam cognoscere mei discessus. Itaque his dictis manu labia compefcit fama, atque euanuit. Cum autem bonus ille ad nos reuersus esset, omnes in illum conuertimus oculos, quoniam præmissos mores probatissimos efferebat, quibus hac tempestate omnes iniqui vehementer capiuntur, bonorum autem hominum nemo, verum dant operam illis, quibus honestam famam possint seruare, noscunt enim, quod bonis moribus ornatum, & laudabili probitate circumdatum, & amant mortales, & colunt.

F I N I S .

Romæ in Platea Peregrini apud D. Hieronymam de Cartularijs, Sumptibus
Auctoris.

M . D . X L I I I I .

Mense Octobri.

